

Konkursforfølgning av NUF

Kandidatnummer: 649

Leveringsfrist: 25.11.2008

(* regelverk for masteroppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/master/eksamensforskrift/kap6.html>)

Til sammen 16478 ord

25.11.2008

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Innledende bemerkninger	1
1.2	Problemstillinger	2
1.3	Grunnbegreper	2
<u>2</u>	<u>DET INTERNASJONALE KONKURSVERNETINGET</u>	<u>4</u>
2.1	Selskapsrettslige regler i forbindelse med etablering av NUF	4
2.1.1	Centrosdommen	4
2.2	Norsk domskompetanse til å åpne konkurs i det utenlandsk stiftede selskap.	6
2.2.1	Partsevne	6
2.2.2	Konkursvernetingsregelen i konkurslovens. § 146 (1)	7
2.3	Konkursjurisdiksjon etter Nordisk konkurskonvensjon, EUs konkursforordning og Uncitral Model Law	10
2.3.1	Nordisk konkurskonvensjon	10
2.3.2	EUs konkursforordning	12
2.3.3	EUs konkursforordnings betydning for Norge	14
2.3.4	Uncitral Model Law Cross Border Insolvency	15
2.3.5	Rettspraksis kkl § 146 (1) 1 pkt.	16
2.3.6	Rettspraksis kkl § 146 (1) 2 pkt	18
2.3.7	Vurdering av rettspraksis	19
<u>3</u>	<u>REGISTRERING AV FORETAK</u>	<u>22</u>
3.1	Historikk	22
3.2	Registreringsplikt for NUF i foretaksregisteret	23

3.3	Registrering av NUF etter Enhetsregisterloven.	25
<u>4</u>	<u>SLETTING AV DEN NORSKE AVDELINGEN I NORGE</u>	<u>28</u>
4.1	Sletting i enhetsregisteret og foretaksregisteret ved konkurs.	28
4.1.1	Generelt om konkurs	29
4.2	Konkurs i NUF	30
4.2.1	To hovedtyper av Norsk avdeling av utenlandsk foretak	30
4.2.2	Konkurs som slettegrunn i norske registre	32
4.2.3	Konkurs i det utenlandske hovedforetaket.	33
4.3	Sletting ved tvangsavvikling og oppløsning i Norge	34
4.3.1	Brudd på regnskapsplikten som avviklingsgrunn.	34
4.3.2	Særregelen i rskl. § 8-2 (2) 1 pkt.	35
4.4	Avvikling etter Enhetsregisterloven § 26	36
4.5	Avvikling etter foretaksregisterloven § 7-3	36
4.6	Frivillig avvikling og oppløsning	37
4.6.1	Sletting av NUF i Brønnøysundregisteret basert på slettemelding.	37
4.7	Ansvarsforhold ved sletting av foretak	39
<u>5</u>	<u>SLETTING AV FORETAK I REGISTRERINGSLANDET</u>	<u>41</u>
5.1	Innledende bemerkninger	41
5.2	Kort om forhold i Norge og England.	42
5.2.1	Vedrørende engelsk aksjelovgivning.	43
5.3	Manglende innsendelse av regnskap som slettegrunn	44
5.4	Sletting av foretak på initiativ fra registerfører.	46
5.5	Selskaper som er ”dormant”.	47

5.5.1	Hva innebærer det å være ”dormant”?	47
5.5.2	Hvorfor registrere seg som ”dormant”?	48
5.5.3	Plikter som er pålagt et ”dormant” selskap.	50
5.5.4	Norsk rettspraksis	50
5.6	Ansvarsforhold for det utenlandske hovedforetaket	51
5.6.1	Hvem er ansvarlig for opprettet gjeld?	51
<u>6</u>	<u>RETTSTILSTANDEN I SVERIGE.</u>	<u>54</u>
<u>7</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>56</u>
<u>8</u>	<u>LISTER OVER TABELLER OG FIGURER M V</u>	<u>63</u>

1 Innledning

1.1 Innledende bemerkninger

Denne oppgaven vil omhandle norsk avdeling utenlandsk foretak (NUF) og utvalgte problemstillinger som reiser seg i den forbindelse.

Det ble i 2007 registrert 3775 NUF i foretaksregisteret i Brønnøysund mot 2618 året før.

Dette er dermed den selskapsformen som har høyest vekst.¹

Sammenlignes samme periode for aksjeselskaper er det der en nedgang i antallet registreringer. Dette har sammenheng med økningen av norsk avdeling utenlandsk foretak.²

Det er gjerne de små aksjeselskapene som benytter NUF som ”selskapsform” da aksjekapitalen er mindre. Det må tas i betraktning den lettvinne måten det er å registrere og slette et NUF, sammenlignet med et aksjeselskap som er et lovområde med klare regler.

Når det gjelder konkurser i NUF er følgende tall registrert av Statistisk sentralbyrå³:

I 2006 var det 117 konkurser, tilsvarende tall for 2007 var 209 og for 2008 er tallet til og med tredje kvartal oppe i 197. Økningen i prosent fra 2006 til 2007 var på 79 %. I de tre første periodene i 2007 var antall konkurs i NUF 163 for samme periode 2008 var antallet 197, noe som gir en økning på 20 %. Selv om antallet nye foretak har økt med 44 % i perioden 2006 til 2007 er fortsatt konkurstillene høye. Dette tilsier et klart behov for at NUF, på lik linje med aksjeselskaper, får klare regler å forholde seg til i forbindelse med konkurs og opphør av enheten.

¹ Årsmelding Brønnøysund 2007 s. 28

² Årsmelding Brønnøysund 2007 s. 28

³ <http://www.ssb.no/tabell/konkurs> Konkurs oversikt fra statistisk sentralbyrå

1.2 Problemstillinger

Spørsmål vedrørende konkursvernetinget vil bli behandlet i del 2. Drøftelsen tar utgangspunkt i konkurslovens § 146 belyst med bruk av rettspraksis og regelens internasjonale avgrensning. Kort omtalt blir også EUs konkursforordning⁴, nordisk konkurskonvensjon⁵ og UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency⁶.

Del 3 omhandler krav som må være oppfylt i forbindelse med registrering av foretak, dette for å kunne vurdere sletting av foretak på en hensiktsmessig måte.

Hva som er konsekvensen av sletting av Norsk avdeling utenlandsk foretak i Norge og hovedforetak i det utenlandske stiftelseslandet vil bli behandlet i del 4 og 5. Konsekvens av sletting er, så vidt meg bekjent, ikke behandlet i rettspraksis. Dette medfører at problemstillingen har behov for en avklaring.

1.3 Grunnbegreper

Hovedforetaket

Med hovedforetaket menes et utenlandsk foretak som driver virksomhet i Norge.

I avhandlingen avgrenses hovedforetak til å gjelde utenlandske aksjeselskap eller tilsvarende selskaper med begrenset ansvar.

Norsk avdeling av utenlandsk foretak (NUF)

Det foreligger to hovedtyper av norsk avdeling utenlandsk foretak.

Det velges å benytte terminologi som fremstilt i artikkel av Lena Johnsen⁷

Reelle NUF⁸ der det utenlandske foretaket har aktiv drift i stiftelseslandet og i Norge.

⁴ Council regulation (EC)No 1346/2000 of 29 May 2000

⁵ Konvensjonen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om konkurs 7.11.1933

⁶ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model.html

⁷ Johnsen, Lena nordisk tidsskrift for selskabsrett 4:2007 s 54

⁸ Johnsen, Lena nordisk tidsskrift for selskabsrett 4:2007 s 54

Ikke reelle NUF der drift ikke er i stiftelseslandet, men i Norge der filialen er.

For begge gjelder at filialen ikke har partsevne⁹ og ikke er et selvstendig rettssubjekt.

Beslutninger som gjelder filialen blir tatt fra hovedforetaket.

Krav til foretaksnavn for norske foretak blir regulert av foretaksnavneloven¹⁰ (heretter ftnavnl) § 2-2. Bestemmelsen er å anse som uttømmende og navnekrav til NUF fremkommer ikke av denne bestemmelsen. Ved henvendelse til Brønnøysundregisteret¹¹ blir det opplyst at kontroll av navn på NUF blir foretatt etter ftnavnl. § 2-7. I bestemmelsen fremkommer det at ”*Foretaksnavn kan ikke registreres i Foretaksregisteret dersom det strider mot §§ 2-1,2-2,2-3,2-4 eller 2-5 i denne lov*”. Av spesiell interesse vedrørende NUF er ftnavnl § 2-3 som sier ” *Et foretaksnavn må ikke være egnet til å villed*”. Hvis navnet eller benevnelsen er i strid med de nevnte foretaksformer som fremkommer av ftnavnl § 2-2, 2 til 14 ledd er det egnet til å villed. Et eksempel er at AS er forbeholdt aksjeselskap, dersom et NUF benytter benevnelsen AS, som er forbeholdt en annen foretaksform, vil selskapet bli nektet registrering.

Filial/avdeling må ikke sammenblandes med datterselskaper i aksjelovgivningen.

Et datterselskap foreligger når et aksjeselskap oppretter et selskap som også er et AS.

Datterselskap vil i motsetning til en filial være en selvstendig enhet som kan ta egne beslutninger og som har partsevne.

⁹ LB 1999-154 og LB 2008-86236

¹⁰ Foretaksnavneloven 21.6.1985 nr 79

¹¹ E post fra Brønnøysundregisteret 4.11.2008 Arkivkode 200804319-2

2 Det internasjonale konkursvernetinget

2.1 Selskapsrettslige regler i forbindelse med etablering av NUF

2.1.1 Centrosdommen¹²

EU domstolen fikk i 1997 av dansk Høyesterett spørsmål om å klargjøre Romatraktatens (etter 1999 EF traktaten) artikkel 52 og 58, slik de da lød, de har nå nr. 43 og 48. Artikkel 52 omhandler i nr. 2 hva etableringsfriheten innebærer¹³ og 58 omhandlet definisjonen av selskaper. I tillegg omhandlet artikkel 58 at selskap som er opprettet etter et medlemslands lovgivning, og hvor hovedkontoret er innenfor EU, skal likestilles med statsborgere i medlemsstaten. Dansk Høyesterett ønsket å få vurdert om reglene var til hinder for å nekte registrering av en filial.

Centros Ltd var et selskap registrert i England og Wales. Da selskapet ønsket å etablere en filial i Danmark ble de nektet registrering. Begrunnelsen for nektelsen var at det ikke ble drevet ervervsmessig virksomhet i stiftelseslandet¹⁴. Det danske foretaksregisteret mente at Centros Ltd ville omgå danske lovregler ved å legge hovedvirksomhet til Danmark, i stedet for stiftelseslandet. Centros Ltd påberopte seg at de oppfylte vilkårene i den danske lovgivningen hva gjaldt registrering av foretak¹⁵. Dansk Høyesterett ønsket belyst om det å nekte registrering av filial var i samsvar med Romatraktatens artikkel 52 og 58. Dette når hovedforetaket var gyldig stiftet i en annen medlemsstat.¹⁶ Spørsmålet omhandlet også om et foretak kunne registreres i et land og ha hovedvirksomhet i et annet land som har strengere lovgivning¹⁷. Tilfellet var at Danmark på stiftelsestidspunktet hadde et krav til 200000,- i aksjekapital og England hadde på samme tidspunkt et krav til aksjekapital på

¹² Centrosdommen 61997j0212

¹³ Romatraktaten av 25.3.1957 (etter 1999 EF traktaten)

¹⁴ Centrosdommen pkt 7

¹⁵ Centrosdommen pkt 4

¹⁶ Centrosdommen pkt 13

¹⁷ Centrosdommen pkt 14

100 GBP. Kunne Centros Ltd stifte et selskap i England, åpne en filial i Danmark og drive hovedforretningsstedet fra Danmark, for å unngå det danske kravet til aksjekapital?

EU-domstolen påpekte at medlemsstatene har rett til å treffe forholdsregler som gjør at det slås ned på forhold, der reglene i fellesskapet benyttes til å omgå nasjonale regler ¹⁸. Etter EU-domstolens er det å drive hovedvirksomhet i et annet land enn stiftelseslandet, ikke nok til å påvise at det foreligger uærlige formål.

EU-domstolen trakk dermed den slutning at i denne saken forelå det brudd på Romatraktaten artikkel 52 og 58.

Norge er som EØS land ikke bundet av EU-domstolens regler, avgjørelser i EU-domstolen får kun direkte virkning på de enkelte medlemsland i EU. Norge blir gjennom EØS avtalen, økonomisk avtale mellom EU og EFTA, påvirket av de avgjørelser som er tatt i EU-domstolen. Dette fordi viktige avgjørelser blir tatt, men også fordi avgjørelsene belyser artikler som er nedfelt i EØS avtalen. Centrosdommen er ett eksempel hvor domstolens avgjørelse har fått konsekvenser for filialers rett til å etablere seg i Norge jfr. EØS loven av 27.11.1992 nr 109. Artikkel 31 i EØS loven sier at: *”I samsvar med bestemmelsene i denne avtale skal det ikke være noen restriksjoner på etableringsadgangen for statsborgere fra en av EFs medlemsstater eller en EFTA-stat på en av disse staters territorium. Dette skal gjelde også adgangen til å opprette agenturer, filialer eller datterselskaper for så vidt angår borgere fra en av EFs medlemsstater eller en EFTA-stat som har etablert seg på en av disse staters territorium”*. Bestemmelsen er samsvarende med artikkel 52 i den dagjeldende Romatraktaten (etter 1999 art 43 i EF traktaten).

Spørsmål som ble tatt opp i Centrosdommen har dermed også betydning for den norske tolkningen av bestemmelsen i EØS avtalen artikkel 31.

Dommen tar for seg de selskapsrettslige regler men kan dommen også overføres til det konkursrettslige om hvor det kan åpnes konkurs i et NUF? Dette vil bli belyst i oppgavens del 2.

¹⁸ Centrosdommen pkt 24

2.2 Norsk domskompetanse til å åpne konkurs i det utenlandsk stiftede selskap.

2.2.1 Partsevne

En norsk filial av et utenlandsk foretak er ikke et selvstendig rettssubjekt. Dette ble fastslått i dom avsagt av Borgarting Lagmannsrett 21.1.1999¹⁹. Her bemerker lagmannsretten at ”*Det er alminnelig antatt at aksjeselskaper har partsevne. Derimot har selskapets avdelingskontorer eller filialer ingen egen partsevne, altså kompetanse til å opptre som part i søksmål uavhengig av selskapet, fordi avdelingskontorene eller filialene er en del av selskapet.*” Denne er blitt videreført også i senere rettspraksis.

En tilsvarende sak om manglende partsevne ble behandlet av Borgarting lagmannsrett så sent som 17.6.2008²⁰. Her fremkommer følgende ”*Lagmannsretten legger til grunn at en avdeling eller filial av et selskap ikke har partsevne, og at dette også må gjelde der avdelingen, filialen, er registrert som NUF (norskregistrert utenlandsk foretak).*”

I de nevnte sakene fra 1999 og 2008 var konkursbegjæringen rettet mot filialen og konkursåpning ble nektet grunnet manglende partsevne.

¹⁹ LB 1999-154

²⁰ LB 2008-86236

2.2.2 Konkursvernetingsregelen i konkurslovens. § 146 (1)²¹

2.2.2.1 Historikk

Ved den tidligere konkursloven fra 1863²² fremgår det at vernetingsbestemmelsen i dagjeldende lovs § 129 var en avgrensning for den internasjonale kompetansen.²³

Bestemmelsen etter konkursloven av 1863 § 129 (1) lød: *”Konkursbehandlingen foretas av skifteretten i den rettskrets, hvor skyldneren har sitt almindelige verneting.”* Paragrafen ble tolket slik at konkurs i andre tilfeller enn det som var nevnt i bestemmelsen, ikke kunne foretas i Norge. Ved forarbeidene²⁴ til den nye konkursloven ble det lagt til grunn at denne tolkningen skal videreføres. Dette innebærer at de tilfeller der en skyldner har virksomhet i flere land vil det være mest hensiktsmessig å åpne konkurs der hovedforretningsstedet er lokalisert²⁵. Det er også poengtert at selv om et selskap skal sees på som et eget rettssubjekt ved registrering, så skal ikke denne tankegangen overføres til det konkursrettslige²⁶. En utenlandsk filial skal dermed ved konkurs sees som **en** enhet sammen med hovedselskapet.²⁷ Kkl. § 146 (1) regulerer den internasjonale konkursjurisdiksjonen dette medfører at konkurs kan åpnes i utenlandske filialer dersom vilkåret i bestemmelsen er oppfylt.

Konkursloven (heretter kkl). § 146 (1) sier at: *”Er skyldnerens virksomhet registrert i Foretaksregisteret, hører behandlingen under tingretten i den rettskrets hvor skyldneren har sitt hovedforretningssted. I andre tilfeller hører behandlingen under tingretten i den rettskrets hvor skyldneren har sitt alminnelige verneting. Konkurs over dødsbo hører likevel alltid under den tingrett som behandler dødsboet ”*

²¹ Konkursloven § 146 (1)

²² Lov om Concurs og Konkursboers Behandling 6.6 1863

²³ NOU 1972:20 s 228 1.spalte 5 avsn.

²⁴ NOU 1972:20 s 228 1.spalte 5 avsn.

²⁵ NOU 1972:20 s 228 1.spalte 6 avsn.

²⁶ NOU 1972:20 s 228 1 spalte 6 avsn.

²⁷ NOU 1972:20 s 228 1 og annen spalte 6 avsnitt

Kkl. § 146 (2) vil ikke bli behandlet da denne kun gjelder overføring mellom norske tingretter.²⁸

Fremstillingen vil bli behandlet ut fra kkl § 146 (1) 1 og 2 pkt.

2.2.2.2 Konkurslovens § 146 (1) 1 pkt.

Bestemmelsens 1 pkt. begrenses til å gjelde foretak som er registrert i Foretaksregisteret. For utenlandske foretak utledes registreringsplikten av foretaksregisterloven (heretter fregl.) § 2-1(2)²⁹.

Etter forarbeidene³⁰ går det frem at kkl. § 146(1) 1 pkt kommer til anvendelse der det utenlandske foretaket er registrert i tilsvarende utenlandsk register. Teorien³¹ sier at ” *Dette får selvstendig betydning bare hvis foretaket ikke også er registrert i det norske Foretaksregisteret, noe det som nevnt skal være hvis det driver næringsvirksomhet her*”. Det må også foreligge en næringsvirksomhet det vil si at ”*det utøves en viss aktivitet av økonomisk art*”³².

Det mest sentrale vilkåret i bestemmelsens 1 pkt er at hovedforretningsstedet må avklares. Hovedforretningsstedet er avgjørende for å fastslå hvilken tingrett og hvilket land som har kompetanse til å åpne konkurs. Ved vurderingen av hva som er hovedforretningsstedet legges det vekt på ”*de reelle forhold; virksomhetens art og omfang, plasseringen av administrasjon, produksjon m.v*”³³. I utgangspunktet regulerer bestemmelsen hovedforretningsstedet innenfor Norges grenser men det fremgår av forarbeidene³⁴, at kkl. § 146(1) også angir retningslinjer for tingretten sin internasjonale kompetanse.

²⁸ Huser Kristian (1988) s 448

²⁹ Foretaksregisterloven § 2-1

³⁰ NOU 1972:20 s 228

³¹ Huser Kristian (1988) s 450

³² Ot.prp.nr.50(1984-1985) s 39

³³ NOU 1972:20 s 227

³⁴ NOU 1972:20 s 228

2.2.2.3 Konkurslovens § 146 (1) 2 pkt.

Kkl. § 146 (1) 2 pkt regulerer de tilfeller der det utenlandske foretaket ikke er registrert i foretaksregisteret. I likhet med kkl. § 146 (1) 1 pkt må det foreligge en næringsvirksomhet. Kompetent tingrett er hvor det alminnelige vernettinget er, i vår sammenheng konkursvernettinget. For nærmere forklaring på hva som mens med alminnelige vernetting må en se i tvistemålsloven (heretter tvml.) § 21 som ble avløst av tvisteloven (heretter tvl.) 1.1.2008.

Tvml. § 21(1) 1 pkt sier: ” *Staten, kommuner, offentlige indretninger, stiftelser, sparebanker, foreninger, selskaper og statsforetak har hjemting der, hvor styret har sitt sæte eller sidst hadde sitt sæte* ”. I det tilfellet et utenlandsk foretak har eller har hatt sitt sete i Norge kan konkurs åpnes her. Bestemmelsen utdyper dermed hva som ligger i det alminnelige vernettinget etter kkl. § 146 (1) 2 pkt.

Bestemmelsen i tvl. § 4-4, som avløste tvml. § 21, sier i 4-4(3) at:

”*Virksomheter registrert i Foretaksregisteret har alminnelig vernetting på det sted virksomhetens hovedkontor ifølge registreringen ligger. Utenlandske næringsvirksomheter med filial, agentur eller lignende forretningssted i Norge har alminnelig vernetting på dette forretningsstedet dersom søksmålet gjelder virksomheten der*”. Bestemmelsen i tvl § 4-4(3) 2 pkt er ny i forhold til reglene i tvml ³⁵. Bestemmelsen sier at i tilfeller der et utenlandsk foretak har en filial i Norge og søksmålet dreier seg om virksomheten i Norge er vernettinget hvor filialens virksomhet er. Etter forarbeidene³⁶ fremgår følgende: ”*For næringsdrivende og forsikringsgivere som ikke har alminnelig vernetting i Norge, men som tilbyr sine tjenester gjennom en filial e.l., antar Tvistemålsutvalget at sak bør kunne anlegges på dette stedet*”. Bestemmelsen er blant annet laget etter modell³⁷ av Lugano konvensjonen § 5(5) hvor det fremgår at: ” *saker som gjelder tvist vedrørende virksomheten til en filial, agentur eller liknende forretningskontor, ved domstolen for det*

³⁵ NOU 2001:32 Bind B s 694

³⁶ NOU 2001:32 Bind B s 694

³⁷ NOU 2001:32 Bind B s 694

sted hvor filialen, agenturet eller kontoret ligger". Saksområdet er begrenset til å gjelde en tvist i virksomheten. Tv1. § 4-4(3) gir i motsetning til tvml. § 21 ingen veiledning om den internasjonale konkursjurisdiksjon. Spørsmålet er dermed om en i vurderingen om det den internasjonale konkursjurisdiksjonen må basere denne på "centre of main interest".

2.3 Konkursjurisdiksjon etter Nordisk konkurskonvensjon, EUs konkursforordning og Uncitral Model Law

2.3.1 Nordisk konkurskonvensjon

Konkurslovens § 161 (1) er hjemmel for inngåelse av overenskomster mellom fremmede stater om gjeldsforhandling og konkurs.

For konkurs fremgår dette av kkl. § 161 (1) nr 2:

"Ved overenskomst med fremmed stat kan det vedtas at"

2) "konkurs som er åpnet i en av statene, skal kunne hindre åpning av gjeldsforhandling, akkordforhandling eller konkurs i den annen stat, og at konkursen skal ha direkte virkning for skyldnerens formue i den annen stat, og at rettskraftig sluttutlodning eller etterutlodning skal ha bindende virkning også i den annen stat."

Bestemmelsen innebærer blant annet at dersom konkurs er åpnet i Norge, kan det gjennom overenskomsten avtales at konkurs ikke kan åpnes i en av de andre kontraherende stater.

Konkursåpning i et land får dermed virkning også i de andre landene³⁸. Ved konkursåpning i Norge i en norsk avdeling av utenlandsk foretak, hvor hovedforretningsstedet er påvist å være i Norge, vil denne ha direkte virkning i stiftelseslandet ved at konkurs ikke kan åpnes der. Konkurs i Norge vil således være bindende for det andre landet. Det er imidlertid en forutsetning at dette er vedtatt i overenskomsten jfr. kkl. § 161 (1).

³⁸ Norsk lovkommentar til kkl § 161 note 170 av Wiker Håvard

Hjemmelen er av Norge benyttet til å opprette en konkurskonvensjon mellom de nordiske land³⁹(heretter Nordisk konkurskonvensjon).

I den nordiske konkurskonvensjonens artikkel 13 fremkommer det at ”Har retten ved åpning av konkurs grunnet sin kompetanse på en annen omstendighet enn den at skyldneren er eller ved sin død var bosatt i landet, eller at et selskap, en forening eller en stiftelse som er tatt under konkursbehandling, har sitt sete i landet, skal dette opplyses i konkursbeslutningen. I såfall kommer konvensjonen ikke til anvendelse på konkursen. Denne kan fortsettes uten hinder av en senere åpnet konkurs i en annen av statene”.

Det følger av artikkel 13 at når det foretak som er tatt under konkursbehandling har sitt sete i landet, så har dette virkning for de kontraherende parter. Dersom et svensk foretak har ”sitt sete” i Norge er norsk tingrett kompetent til å åpne konkurs i foretaket. Den norske tingretts konkursbeslutning vil da få virkning i Sverige.

Andre begrunnelser enn det som er nevnt i art 13 må opplyses i konkursbeslutningen og vil medføre at konvensjonen ikke kommer til anvendelse.

2.3.1.1 Nordisk konvensjons betydning for Norge

Som det vil bli drøftet i punkt 2.3.2 så ble det 29.5. 2000 vedtatt en konkursforordning bindende for EUlandene med unntak av Danmark. Rådets forordning 1346/2000⁴⁰ (heretter EUs konkursforordning) trådte i kraft 31.5. 2002.

I EUs konkursforordningen art. 44 pkt 1 bokstav j, er det vedtatt at ved motstrid skal EUs konkursforordning ha forrang. Dette innebærer dermed at Nordisk konkurskonvensjon må vike. Finland og Sverige som er medlemmer av EU kan dermed ikke berope seg Nordisk konkurskonvensjon ved motstrid. Hvor betydningsfull denne bestemmelsen vil være for

³⁹ Konvensjonen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om konkurs 7.11.1933

⁴⁰ Council regulation (EC)No 1346/2000 of 29 May 2000

Norge er uviss. England er det mest problemfylte stiftelseslandet når det gjelder konkursforfølgning av Norsk avdeling av utenlandsk foretak. Det er også her de norske myndigheter har størst behov for å få reglene klarlagt. Sverige er også sterkt representert av de land som har filialer i Norge, og i de tilfeller der svenske foretak er involvert vil Norge kunne bli tilsidesatt hva gjelder konkursåpning. Det er dermed ut fra dette et behov for at den nordiske konkurskonvensjonen tilpasses EUs konkursforordning slik at de land som ikke er medlem av EU ikke blir skadelidende.

2.3.2 EUs konkursforordning

2.3.2.1 Historikk

I forarbeidene⁴¹ til gjeldende norske konkurslov ble det vist til at det var en europeisk konkursforordning under utarbeidelse. Den europeiske konkursforordningen ville binde medlemslandene i det som den gang var EF – det europeiske fellesskap.

Tanken bak forordningen var at det skulle være et ”universalitetsprinsipp”. Prinsippet innebærer at ” *konkurs mv. i et land har virkning også i de øvrige land og er til hinder for at det skal kunne åpnes tilsvarende behandling der*”.⁴² Konkurs skulle kunne bli åpnet i det landet der foretaket hadde sitt ”hovedforretningssted”, noe som samsvarer med den norske kkl § 146 (1). Det ble påpekt i forarbeidene at ved en eventuell tilslutning til daværende EF ville dette forutsette lovendring i Norge.

⁴¹ NOU 1972:20 side 25 2

⁴² NOU 1972:20 side 26 3

2.3.2.2 EUs konkursforordning nr 1346/2000⁴³

EUs konkursforordning ble ikke vedtatt før 29. mai 2000. Det gjøres for ordens skyld oppmerksom på at Danmark ikke er bundet av forordningen jfr. fortalens art. 33.

EUs konkursforordning regulerer i art. 3 den internasjonale kompetansen til å åpne konkurs på tvers av grensene i medlemslandene. Art 3 nr 1 er hjemmel for hovedkonkursen og bestemmelsen tar utgangspunkt i "centre of main interest". Det fremgår av artikkel 1, 2 setning at i utgangspunktet er "centre of main interest" der selskapet er registrert. Dette kan allikevel fravikes dersom "centre of main interest" er antatt å være et annet sted.

"Centre of main interest" blir i fortalen pkt 13 definert på følgende måte:

The "centre of main interest" should correspond to the place where the debtor conducts the administration of his interest on a regular basis and is therefore ascertainable by third parties".

Med dette menes at hovedinteressen bør være der debitor normalt forvalter sin interesse og det er identifiserbart eller synlig for tredjemann.(min oversettelse). Som et eksempel på tredjemann kan nevnes fordringshavere.

Art. 3 nr 1 innebærer at konkurs åpnet i et medlemsland skal ha bindende virkning for alle medlemsstatene, med unntak av Danmark. Hovedkonkurs kan ikke åpnes i et annet medlemsland noe som vil føre til "dobbelkonkurs".

Motsetningsvis betyr dette at der det ikke foreligger hovedinteresser i annet et land så skal konkurs åpnes i stiftelseslandet.

Slik nevnt i 2.3.2.1 var tanken bak EUs konkursforordning at det en konkurs åpnet i et land medførte at ytterligere konkurs ikke kunne åpnes. Art. 3 nr 2 har endret på dette, og tillater at det åpnes en sekundær konkurs. Det sentrale innholdet i bestemmelsen er(min oversettelse): *Dersom et foretaks hovedinteresse er i et medlemsland kan et annet medlemsland åpne konkursbehandling mot skyldneren, dersom det er en filial/virksomhet i*

⁴³ Council regulation (EC)No 1346/2000 of 29 May 2000

den andre medlemsstaten. Dette fremgår i bestemmelsen som at det skal foreligge ”establishment within the territory of the other member state”⁴⁴.

Konkursforordningen artikkel 2 bokstav h, sier at med ”establishment” skal forstås ”any place of operations where the debtor carries out a non-transitory economic activity within human means and goods”. Dette betyr at forretningsstedet er der hvor skyldner utøver en økonomisk og arbeidsmessig aktivitet som ikke er forbigående. Ut fra bestemmelsen kan dermed en konkurs åpnes i landet hvor filialen er registrert, selv om det er åpnet hovedkonkurs der foretakets ”centre of main interest ” er.

2.3.3 EUs konkursforordnings betydning for Norge

EUs konkursforordning er ikke bindende for Norge gjennom EØS avtalen.

Konkursforordningen regulerer kun forholdet mellom de stater som er medlemmer av EU unntatt Danmark, jfr. fortalens art. 33

Det bør stilles spørsmål om ikke Norge bør opprette bestemmelser som samsvarer med EUs konkursordning. En av årsakene til dette er at så lenge filialer av selskaper opprettet i EØSområdet og i EUlandene kan ha filialer i Norge, er det et behov for at konkurser blir behandlet likt i de ulike landene. Derunder at konsekvensene av konkursåpning får lik virkning i landene. Norge har til dels blitt påvirket av reglene som er vedtatt i EU. I vår egen rettspraksis⁴⁵ kan en se at det foreligger en tilnærming til EUs konkursforordning. I RG 2005 s 826 sies det at det som er avgjørende for å fastslå hovedforretningsstedet ikke er hvor det er registrert, men hvor virksomheten er. Dette ser en samsvarer med prinsippet i ”centre of main interest”. For Norge vil det fremover være viktig å kunne nærme seg og prøve å opprette samarbeid med EU vedrørende konkurs. Dette følger av at stadig flere norske innbyggere oppretter selskap i England for å omgå den norske aksjelovgivningen som stiller strengere krav til aksjekapital og plikter.

⁴⁴ Council regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000

⁴⁵ RG 2005-826

EUs konkursforordning art 14 i fortalen lyder: ” *The Regulation applies only to proceedings where the centre of the debtor’s main interest is located in the Community* ”. Med dette menes at forordningen kun får anvendelse hvor ”centre of main interest” er i en medlemsstat (min oversettelse). Dette er interessant da det betyr at Norge kan åpne konkurs i et utenlandsk foretak som har hovedforretningssted i Norge, noe som også samsvarer med vår rettspraksis se pkt 2.3.5

Motsetningsvis vil et norsk foretak med filial innenfor EU kunne bli begjært konkurs dersom ”centre of main interest ” er innen for EU⁴⁶. Forordningen vil dermed få betydning for Norge ved at norske foretak kan bli rammet av forordningen. På den annen side gis Norge mulighet å åpne konkurs i utenlandsk foretak.

2.3.4 Uncitral Model Law Cross Border Insolvency⁴⁷

Den 30.5 1997 ble det i FN sluttført et arbeid med en modellov som behandler Cross Border Insolvency - Konkurs over landegrensene (heretter modelloven).

Ved at det er en modellov er den ikke gjeldende mellom medlemslandene i FN. Etter fortalen er formålet med loven ” *to provide effective mechanisms for dealing with cases of cross-border insolvency* ”⁴⁸, altså å sørge effektive retningslinjer for å håndtere konkurs over landegrensene. (min oversettelse). I tillegg skal det arbeides for blant annet å bedre samarbeidet mellom ulike lands rettsvesen og myndigheter dersom konkurs berører flere land jfr. fortalens pkt a. Tanken bak modelloven er at ulike lands lovgivning, så langt som mulig, bør ha ensartede regler. På denne måten vil samarbeidet landene i mellom på konkursrettens område bli enklere. Modelloven gir derfor også en del retningslinjer for hvordan enkelte ord skal tolkes. Modellovens art 2 er en definisjonsbestemmelse.

I art. 2 bokstav b sies det: ” *Foreign main proceedings means a foreign proceeding taking place in the State where the debtor has the centre of its main interests* ”. Med dette menes at

⁴⁶ Lena Johnsen Nordisk tidsskrift for selskabsrett 4: 2007 side 60 annen spalte 2 avsn.

⁴⁷ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model.html

en kollektiv rettslig eller administrativ handling i en fremmed stat skal finne sted i den staten der skyldneren har sin hovedinteresse.

Begrepet ”centre of main interest” i EUforordningens forstand dekker i utgangspunktet der foretaket er registrert jfr. Art 1, 2 setning. Dette kan likevel fravikes i de tilfeller der annet er godtgjort og synlig for tredjemann jfr. fortalens pkt.13.

Norges lovgivning på området gir seg utslag i kkl. § 146 (1) som regulerer den nasjonale og internasjonale konkursjurisdiksjonen. Her vil en se at mange av momentene som er behandlet i forbindelse ”centre of main interest” også vurderes i norsk rett.

Etter norsk rettspraksis som blir vurdert i pkt 2.3.7 ser en at det som er avgjørende er hvor virksomheten faktisk er, og ikke hvor foretaket er registrert. Dersom det ikke er godtgjort at virksomheten har sitt hovedforretningssted i Norge er en tilbake på utgangspunktet som er å begjære konkurs der foretaket er registrert.

2.3.5 Rettspraksis kkl § 146 (1) 1 pkt.

2.3.5.1 LB 2007- 107531 - Bitwise

Selskapet Bitwise IT-Consulting Ltd hadde en norsk avdeling av et utenlandsk foretak registrert i foretaksregisteret. Filialen ble begjært konkurs av Oslo og Akershus skattefogdkontor grunnet skyldig merverdiavgift.

Konkursbegjæringen mot selskapet ble avvist av Oslo byfogdembete etter kkl. § 146(1) 1 da det ikke var tilstrekkelig godtgjort at filialen hadde hovedforretningssted i Oslo.

Skattefogdkontoret anket saken inn for Borgarting lagmannsrett hvor dom ble avsagt 21.8.2007. Lagmannsretten vektla at selskapet i stiftelseslandet England var registrert som et ”dormant” selskap. Det at et selskap er ”dormant” vil si at hovedselskapet ikke kan utøve virksomhet i England. I denne saken ble det sjekket hvilke adresser som selskapet var registrert på og en fant at det hadde hatt mange ulike adresser. Den norske adressen meldt til foretaksregisteret ble ikke lenger benyttet og filialen leide lokaler hos andre selskaper. Det ble av retten ansett som mest sannsynlig at filialen hadde adresse i Norge grunnet leie av lokaler hos andre. Styrebeslutninger og den reelle ledelse samt stifter av selskapet i

England befant seg i Norge i tillegg til at de bodde her. Siden foretaksadressen i foretaksregisteret var i Oslo ble Oslo ansett for å være konkursvernetinget.

Saken ble av Bitwise IT-consulting påkjært til Høyesterett⁴⁹. Kjæremålsutvalget kunne etter tvml. § 404 (1) bare prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning og fant at det ikke var begått saksbehandlingsfeil og at lovtolkningen var korrekt. Saken ble avvist av et enstemmig kjæremålsutvalg.

2.3.5.2 LB – 2008-93629 – Tradewinds Finance Ltd

Problemstillingen kom opp på ny i Borgarting lagmannsretts kjennelse av 14.7.2008.

Tradewinds Finance Ltd var stiftet i England og den norske filialen var registrert i foretaksregisteret. Det er dermed kkl. § 146 (1) 1 pkt som kommer til anvendelse.

Saken dreide seg også her om norsk tingrett hadde kompetanse til å åpne konkurs i et utenlandsk foretak. Konkursbegjæring var fremsatt av Skatt Øst grunnet skyldig merverdiavgift. Tradewinds Finance Ltd hevdet at filialen de siste 18 måneder hadde drevet virksomheten fra England der hovedforetaket var stiftet. Tradewinds Finance Ltd hevdet at siden filialen ikke lenger var registrert i merverdiavgiftsregisteret bekreftet dette at filialen ikke lenger drev i Norge.

Begge parter viste til tidligere rettspraksis da de skulle begrunne sitt syn.

Skatt Øst var oppmerksom på at de som konkursrekvirent etter rettspraksis⁵⁰ hadde bevisbyrden for hvor virksomhet ble drevet fra. Skatt Øst hevdet også det ikke var avgjørende at selskapet var slettet i merverdiavgiftsmanntallet, det avgjørende var om selskapets faktiske virksomhet var opphørt⁵¹. Skatt Øst hevder at bankutskifter fra filialens bankkontoer viste at selskapet var drevet fra Norge. Tradewinds Finance Ltd hevdet at de ikke hadde sitt hovedforretningssted i Norge, og at det i denne vurderingen av selskapets

⁴⁹ HR-2007-2084-U

⁵⁰ LB-2007-107531

⁵¹ LB- 2008-93629

hovedforretningssted vil de faktiske forhold på tidspunktet for konkursåpning være avgjørende.⁵²

Tradewinds Finance Ltd dets konkursbo hevdet at selve hovedselskapet i England var registrert som et ”dormant” selskap og at dette innebærer at de ikke kan drive virksomhet i England. Dette synspunktet samsvarer også med tidligere rettspraksis.⁵³

Ved sin vurdering bekreftet lagmannsretten at det er tidspunktet for konkursåpningen som er avgjørende⁵⁴

Det ble vektlagt at vedkommende som drev filialen i Norge hadde stiftet selskapet og registrert dette i foretaksregisteret. Vedkommende var også bosatt i Norge. Lagmannsretten bygger dermed sin vurdering på hva som tidligere er avgjort i rettspraksis⁵⁵. Den dokumentasjon som filialen hadde fremlagt styrket ikke sannsynligheten for at selskapet hadde hovedkontor i England. Hovedforretningsstedet ble dermed avgjort å være i Norge og konkurs i Tradewinds Finance Ltd kunne åpnes etter norske lovregler.

2.3.6 Rettspraksis kkl § 146 (1) 2 pkt

2.3.6.1 RG 2005 s 826 dissens 2-1

Frostatting lagmannsrett avsa dom 27.1.2005 der spørsmålet var om det kunne åpnes konkurs i Norge. Det ble stilt spørsmål om konkursvernetinget var stiftelseslandet, i dette tilfelle England, eller i Norge hvor filialen hadde sitt sete.

⁵² Rt.1988 s. 1110

⁵³ LB-2007-107531

⁵⁴ Rt.1988s.1110

⁵⁵ LB-2007-107531

Selskapet Nordic Business Solutions Limited var registrert i England med norsk filial registrert i det norske foretaksregisteret. Dagen før konkursåpning ble avdelingen slettet i foretaksregisteret. Spørsmålet om konkursverneting kunne derfor ikke avgjøres etter kkl. § 146 (1) 1 pkt som gjelder foretak som er registrert i foretaksregisteret. Saken måtte derfor vurderes etter kkl § 146 (1) 2 pkt.

Dersom hovedforretningsstedet var i Norge ville tingretten være kompetent til å åpne konkurs. I vurderingen la lagmannsrettens flertall vekt på at Nordic Business Solutions Limited som selskap hadde en postboksadresse i England. Det forelå en gateadresse i England, men der var stifter av selskapet leietager av lokaler og ikke selskapet. Det var ikke dokumentert drift, eiendeler eller bankkonto i stiftelseslandet.

Hoveddelen av virksomheten var i Norge og daglig leder var både stifter, enestyre og eide alle aksjer.

Siste dokumenterte hovedforretningssted ble dermed ansett for å vær Trondheim hvor filialen hadde sine kontorer.

Lagmannsrettens mindretall fant det også bevist at virksomheten i vesentlig grad ble drevet fra Trondheim, men at drift foregikk i England etter at selskapet var slettet i Foretaksregisteret. Mindretallet kom derfor til at vernetinget skulle være London. Nyere praksis etter denne bestemmelsen er ikke funnet.

2.3.7 Vurdering av rettspraksis

I dommene fra Borgarting lagmannsrett ⁵⁶ under pkt 2.2.1 ble det i begge saker nektet konkursåpning i filialen. Begrunnelsen var at filialene var uten partsevne, noe som er en absolutt prosessforutsetning. Konkurssubjektet i begge sakene var registrert som NUF og konkursbegjæringen var direkte rettet mot filialen. Konkurssubjektet var feil ved at konkurs

⁵⁶ LB-2008-86236 og LB-1999-154

skulle ha vært rettet mot hovedforetaket. Avgjørelsene er i tråd med forarbeidene⁵⁷ til konkursloven hvor en filial i konkursrettslig forstand ikke er et selvstendig rettssubjekt men må er en del av det utenlandske hovedforetaket.

De dommene som er omhandlet pkt 2.3.5 og 2.3.6 viser at det er hovedforetaket som må gjøres til gjenstand for konkursbegjæringen og ikke filialen. Det er med andre ord avgjørende for retten å kunne fastslå hvor hovedforretningsstedet er.

Er hovedforretningsstedet ikke i Norge vil norsk konkursjurisdiksjon ikke kunne benyttes. Ved vurderingen av hvor hovedforretningsstedet er, er det lagt vekt på hvor virksomheten faktisk blir drevet.

I rettspraksis⁵⁸ ble det i en sak som gjaldt konkurs i et norsk selskap lagt vekt på at hovedforretningsstedet er der den faktiske driften er. Denne oppfatningen er videreført til konkurs som også omhandler NUF. I dommen ble det sagt følgende:

*”Det vil ikke være avgjørende om virksomheten er registrert i Foretaksregistret, heller ikke om virksomheten er registrert i tilsvarende utenlandsk register. Det er de reelle forhold knyttet til selve virksomheten som er avgjørende”.*⁵⁹

Denne uttalelsen samsvarer også med forarbeidene⁶⁰ til nå gjeldende konkurslov.

Dersom det utenlandske foretaket i stiftelseslandet utøver en faktisk virksomhet skal det mer til for at vernettinget blir i Norge. Ved tvil om hvor driften er blir det lagt vekt på hvor styret er, deriblant hvor styremedlemmene er bosatt og styremøtene holdes. Et av de momentene retten ser etter er stabilitet i stiftelseslandet. Har selskapet stadig skiftende adresser er det grunn til å tro at hoveddrift ikke finner sted i utlandet. Dette fremkommer i praksis ved at det utenlandske foretaket kun har med postboksadresser i stiftelseslandet,

⁵⁷ NOU 1972:20 s 228

⁵⁸ Rt 1993 s 218 i resonnementet til Høyesterett kjæremålsutvalg

⁵⁹ RG 2005-826 flertallets resonnement.

⁶⁰ NOU 1972:20 s 227

posten blir så videreformidlet til Norge. ”Postboksløsningen” blir gjerne tilbudt av aktører som leverer pakkeløsning med registrering av selskaper og videresending av post slik at det skal eksistere en utenlandsk adresse⁶¹, fortrinnsvis i England. Andre momenter som tillegges vekt er om det er ansatte i det utenlandske foretaket, og om det foreligger bankforbindelser. Et moment som har kommet inn i de senere dommer⁶² er den norske avdelingens stilling i stiftelseslandet ved at hovedforetaket er registrert som ”dormant”. ”Dormant” selskap vil kort forklart bety at selskapet ikke kan drive virksomhet i England. Nærmere drøftelse vedrørende ”dormant” blir foretatt under pkt 5.5

Dommen i RG 2005-826 ble avsagt under dissens 2-1 mindretallet og har et fornuftig resonnement⁶³. Det kan vanskelig sees at selskapet skulle gjort noe annerledes ved flytting av bedriften til England, særlig fordi selskapet fortsatte sin drift i England og betjente sine kunder derfra⁶⁴. Mindretallet legger også vekt på at det som er avgjørende er når konkursbegjæringen er brakt inn for tingretten, noe som er bekreftet i tidligere rettspraksis⁶⁵. Det ble også vektlagt at den nedtrapping av drift og oppsigelse av ansatte som fant sted før selskapet flyttet til England er en normal utfasing av et foretak. Dersom en skal være for streng ved vurdering av slike tilfeller vil en lett kunne innfortolke at selskaper med lignende situasjon vil ha verneting i Norge, noe som kan medføre at feil land behandler konkursen.

Jeg er ikke kjent med at det er kommet senere dommer som behandler denne problemstillingen.

⁶¹ Eks Varjag NUF www.varjag.no, og Firmahjelp www.firmahjelp.com

⁶² LB-2007-107531 og LB-2008-93629

⁶³ Se også Nordisk tidsskrift selskabsrett 4:2007 Lena Johnsen s 54. 2 spalte og s 55

⁶⁴ RG 2005 – 826 mindretallets resonnement

⁶⁵ Rt.1988 s 1110

3 Registrering av foretak

Før sletteprosessen blir behandlet er det formålstjenelig å si noe om historikken rundt registrering av foretak. Deretter vil selve registreringsprosessen bli behandlet.

3.1 Historikk

Allerede ved firmaloven av 1890⁶⁶(heretter firmaloven) ble det i § 8 sagt at ”*Enhver, der driver saadan Handel eller dermed ligestillet Virksomhed, som omhandles i § 35 er pliktig til at anmelde til Handelsregistret det Navn, hvorunder Forretningen drives og Underskrift med Hensyn til samme meddeles(Firma)*”. Firmaloven § 35 omhandlet de grupper som var pliktige til å registrere seg. Lovens § 35(3) sa at selskap og andre som ikke driver med handel, men som driver håndverksvirksomhet og har økonomiske formål, er registreringsberettigede. Bestemmelsene ble videreført i foretaksregisterloven(heretter fregl)⁶⁷ § 2-1 og 2-2. Kriterier som handel og annen virksomhet⁶⁸ avgjør også i den nye loven om en er pliktig eller berettiget til å registrere seg. Det ble i firmaloven § 16 siste pkt bestemt at ”*Udenlandsk Forretningsfilial betragtes som en selvstændig Forretning og skal anmeldes af sin bestyrelse*”. Ut i fra ordlyden i firmalovens § 16 ble den utenlandske filialen betraktet som en selvstendig enhet og var registreringspliktig.

Foretaksregisterloven er utformet slik at enkelte vilkår må oppfylles for at en filial er registreringspliktig. Dersom vilkårene ikke er oppfylt vil det ikke pålegge registreringsplikt. Vilrårene vil bli behandlet under pkt 3.2 og forskjellen fra tidligere lov må sies å være minimal.

Aksjeloven av 6.juli 1957 nr 4 hadde, til tross for at den ble avløst av aksjeloven 4.juni 1976 nr 59, frem til foretaksregisterloven av 1985 et kapittel 16 om utenlandske filialer. Kapittel 16 omhandlet hvilke registreringsrutiner som lå til grunn ved registrering av

⁶⁶ Firmaloven 17.5.1890 nr 6

⁶⁷ Foretaksregisterloven §§ 2-1 og 2-2

⁶⁸ Foretaksregisterloven § 2-1 nr 1.2 og 8 og § 8-12

utenlandske filialer i Norge. Etter lovens⁶⁹ § 127 var det et vilkår at ”*Før et utenlandsk aksjeselskaps forretningsavdeling begynner sin virksomhet, skal avdelingens styre foreta anmeldelse til handelsregistret i samsvar med bestemmelsene i lov om handelsregistre, firma og prokura av 17.mai 1890*”.

Etter aksjeloven av 1957 var det påkrevd at registrering i handelsregisteret måtte gjøres før virksomheten kunne begynne. Da ny foretaksregisterlov av 1985(fregl.) trådte i kraft 1.1 1988 ble kapittel 16 i aksjeloven av 1957 erstattet av fregl § 3-8. Fregl § 3-8 omhandler hvilke opplysninger som skal registreres om det utenlandske foretaket, styre, daglig leder og stiftelsesland.

3.2 Registreringsplikt for NUF i foretaksregisteret

Hovedregelen for registrering av utenlandske foretak fremkommer i fregl⁷⁰. § 2-1 (2) som er en pliktregel. De utenlandske foretak som oppfyller lovens krav er pliktige til registrering. Motsetningen finnes i fregl. § 2-1 nr 7 og § 2-2 som gjelder enkeltpersonsforetak og hvor foretaket kun er berettiget til å registrere seg. Hvilke foretak som regnes som utenlandske fremkommer av fregl § 1-2. Et utenlandsk foretaks registreringsplikt følger av fregl. § 2-1(2) som sier ”*utenlandske foretak som driver næringsvirksomhet her i landet eller på norsk kontinentalsokkel skal også registreres*”. Ut fra bestemmelsen utledes at det ikke er nødvendig at hovedkontoret er i Norge eller på norsk kontinentalsokkel. I bestemmelsen foreligger kun et krav om næringsvirksomhet. Aarbakke⁷¹ hevder at ”*Registreringsplikten gjelder i utgangspunktet bare norske foretak, ikke utenlandske*”⁷². Aarbakke mener videre at grensen må trekkes ved om hovedkontoret til selskapet er på norsk territorium eller ikke jfr. fregl § 1-2, men viser så til fregl § 2-1 (2) og gjør oppmerksom på at ”... *det ikke fritar for registreringsplikt at ledelsen ikke er i*

⁶⁹ Aksjeloven av 1957 § 127

⁷⁰ Foretaksregisterloven

⁷¹ Aarbakke 1988 TFR s 71

⁷² Aarbakke 1988 TFR s 76

Norge”⁷³. Etter forarbeidene⁷⁴ er det avgjørende for registreringsplikt i foretaksregisteret at det drives næringsvirksomhet i Norge. Med næringsvirksomhet menes at foretaket skal drive virksomhet på vegne av det utenlandske hovedforetaket. Virksomheten bør, iflg. forarbeidene⁷⁵, være av en viss varighet og økonomisk omfang. Ved henvendelse til Brønnøysundregisteret⁷⁶ opplyses at det i praksis blir lagt vekt om det foreligger virksomhet av økonomisk karakter. Virksomheten må være egnet til å gi avkastning og det blir hensyntatt hvor lang periode selskapet har hatt omsetning.

NUF er en norsk filial av utenlandsk foretak, hvor hovedforetaket er registrert i utlandet. NUF vil etter hovedregelen i fregl § 2-1(2) jfr. fregl § 3-8 (1) pkt 6, være registreringspliktige i Norge. Fregl § 3-8 (1) pkt 6 fastslår at det for utenlandske foretak skal registreres *”Foretaksnavn og adresse for eventuelt forretnings- eller driftssted her i landet eller på norsk kontinentalsokkel”*. I fregl. § 3-8(5) er det gjort klart at stiftelseslandet skal innføres i registrene, likeså om foretaket er registrert i stiftelseslandets foretaksregister jfr. fregl. § 3-8(1) 5 pkt 2. punktum Visse kriterier må etter fregl § 2-1 (2) være oppfylt for at bestemmelsen skal komme til anvendelse. Det må som tidligere nevnt etter forarbeidene, være en virksomhet hvor det utøves” *en viss aktivitet av økonomisk karakter*”⁷⁷. Det er ikke avgjørende om virksomheten faktisk gir økonomisk utbytte, bare om virksomheten er egnet til det⁷⁸. For å oppnå dette kreves en viss drift i filialen som for eksempel salg av varer og tjenester. Humanitær virksomhet vil falle utenfor, det samme gjelder holdingselskaper og rene investeringsselskap.⁷⁹

⁷³ Aarbakke 1988 TFR s 77

⁷⁴ Ot.prp.nr.50 (1984-1985), s 29

⁷⁵ Vedlegg til Ot.prp.nr.50(1984-1985) del utredning pkt 8.3

⁷⁶ E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

⁷⁷ Ot.prp.nr.50(1984-85) pkt. 7.2 s 39-40

⁷⁸ Ot.prp.nr.50(1984-85) pkt 7.2 s 40

⁷⁹ Ot.prp.nr.50(1984-85) pkt 7.2 siste avsnitt s 39 -40 og E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

I praksis arbeider foretaksregisteret Brønnøysund ut fra følgende retningslinjer når det gjelder registreringsplikt:

Om det første vilkåret økonomisk karakter sies det: *”Virksomheten må være egnet til å gi avkastning, det er ikke avgjørende at den går med overskudd. Fra foretakets side må det utøves et minimum av aktivitet.”*⁸⁰ Hva gjelder varighet og omfang sies det *”... som hovedregel legges det til grunn at omsetningen må være 30000,- i løpet av en 12 måneders periode og driftet må pågå i over 90 dager”*.⁸¹

Foretak som ikke oppfyller vilkårene blir nektet registrert i foretaksregisteret, og disse vil vi se under pkt. 4.3 blir registrert i enhetsregisteret.

Ved en vurdering av registreringsplikten ser en at den vil favne de fleste filialer som har virksomhet i Norge. Minstekravet til omsetning på kroner 30000.- er av en slik størrelsesorden at den vil omfatte de fleste filialer. Dette fører til at håndverkerselskap som ofte bruker NUF formen vil falle innunder registreringsplikten i fregl § 2-1(2). Filialer som faller utenfor kravet til omsetning vil allikevel kunne falle inn under loven ved at deres virksomhet er egnet til å gi overskudd.

3.3 Registrering av NUF etter Enhetsregisterloven.

Reglene om enhetsregisteret står i lov om enhetsregisteret av 3.6.1994 nr.15 heretter (enhregl)

Formålet med enhetsregisteret er at registeret skal samordne *”... offentlige opplysninger om juridiske personer, enkeltpersonforetak og andre registreringsenheter...”* jfr. enhregl. § 1 (1). Det sentrale ved opprettelse av et enhetsregister er at det skal føres *”fullstendig oversikt over- og entydig identifikasjon av alle juridiske personer m.m. som opererer i Norge”*. Dette følger av forarbeidene til formålsbestemmelsen i enhregl. § 1.⁸²

Opplysningene skal være tilgjengelig i et landsdekkende register jfr. enhregl § 1(1),

⁸⁰ E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

⁸¹ E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

⁸² Ot.prp.nr.11(1993-1994) kap.6 side 53

og det skal tildeles et organisasjonsnummer jfr. enhregl. § 1 (2) 1 setning. Hvem som er registreringspliktig fremgår av enhregl § 4. Etter forarbeidene⁸³ fremgår det at ” *loven skal primært dekke behovet for identifisering av norske registreringsenheter, det vil si enheter med hovedsete i Norge*”⁸⁴. De utenlandske enheter som blir registrert i et tilknyttet register skal også registreres i enhetsregisteret⁸⁵. I motsetning til foretaksregisterloven er det ikke noe krav om at det må forligge næringsvirksomhet eller at det foreligger økonomiske formål.⁸⁶ Selskaper blir i forarbeidene definert som følger: ”*begrepet selskap omfatter aksjeselskaper og andre selskap med begrenset ansvar*”.⁸⁷ En filial av et selskap som er underlagt et annet lands aksjelovgivning er en ”selskapsform” med begrenset ansvar. En filial er i konkursrettslig forstand, jfr. rettspraksis⁸⁸ definert som et uselvstendig rettssubjekt. Filialen er en del av selskapet i stiftelseslandet og undergitt stiftelseslandet regler. De filialer som ikke er pliktige til registrering i foretaksregisteret må følgelig bli registrert i Enhetsregisteret. Norsk avdeling utenlandsk foretak er ikke spesifikt nevnt i enhetsregisterloven. Det fremkommer av enhregl. § 4 at registrering i enhetsregister skal finne sted dersom foretaket er registrert i et tilknyttet register, for eksempel merverdiavgiftsmanntallet. Bestemmelsene om plikt til merverdiavgift står i lov om merverdiavgift av 19.6.1969 nr 66 (heretter mval.) Bestemmelsen i mval. § 10(1) sier at ”*Registreringspliktig næringsdrivende skal beregne og betale avgift av omsetning og uttak som nevnt i kap. IV*”. I dette ligger en plikt for både for utenlandske og norske næringsdrivende til å betale avgift⁸⁹. En norsk filial av utenlandsk foretak er ikke fritatt for innbetaling av avgift. Det følger av mval. § 10(3) at ” *Utenlandske næringsdrivende, som*

⁸³ Ot.prp.nr.11(1993-1994) side 54

⁸⁴ O Ot.prp.nr.11(1993-1994) side 54

⁸⁵ Ot.prp.nr.11(1993-1994) side 54

⁸⁶ Ot.prp.nr.11(1993-1994) side 55

⁸⁷ Ot.prp.nr.11(1993-1994) side 55

⁸⁸ LB-2008-86236, LB-1999-154

⁸⁹ Norsk lovkommentar til mval. § 10 note 91 av Tor S. Kildal

ikke har forretningssted eller hjemsted i Norge, skal beregne og betale avgift ved representant når ikke annet er bestemt. Også representanten er avgiftspliktig”. Dette er også slått fast i rettpraksis⁹⁰. Er hovedforetaket for eksempel registrert i England pålegges det utenlandske hovedforetaket å oppgi opplysninger om filialen. Etter enhregl § 6(1) bkst. h skal den som er selskapets norske representant for det utenlandske foretaket registreres⁹¹. Ved registreringen av NUF skal forretningsadressen til hovedkontoret opplyses jfr. enhregl. § 5. Selskapets representant i Norge skal registreres med navn, bopel og fødselsnummer⁹². Denne oppnevnte representanten for filialen er solidarisk ansvarlig med selve hovedforetaket for at avgift blir innbetalt jfr. Forskrift om utenlandsk næringsdrivende⁹³ § 3. Dette er også fastslått i rettspraksis.⁹⁴

Det vil ikke bli gått nærmere inn på de vilkår som gjelder avgiftspliktig omsetning. Det vises likevel til mval. § 1 jfr. § 13 hvor hovedregelen er at det skal betales avgift på omsetning av varer og tjenester i Norge, med mindre annet er bestemt. Dersom en filial av et utenlandsk foretak har omsetning av varer og tjenester i Norge, skal dette meldes til merverdiavgiftsmanntallet jfr. mval § 27 (1) 1. setning. Merverdiavgiftsmanntallet er etter enhregl. § 4 (1) pliktig til å melde dette til enhetsregisteret. Av rent praktiske hensyn er det ønskelig fra banker og finansinstitusjoner at de klarer å identifisere sine lånetakere.

Etter enhregl. § 1(2) skal de enkelte registreringsenheter tildeles et organisasjonsnummer slik at de skal være lett identifiserbare, blant annet for næringslivet.

Selv om et foretak ikke er registreringspliktig i foretaksregisteret eller er blitt nektet registrering der, skal det registreres i enhetsregisteret. De enkelte selskaper som har et

⁹⁰ LH-2003-319 lagmannsrettens bemerkninger

⁹¹ Norsk lovkommentar til enhregl. § 6 (1) bkst. h note 34 av Erik Fossum

⁹² Ot.prp.nr.11 (1993-1994) kommentar til § 6 s 57-58

⁹³ Forskrift om registrering av utenlandsk næringsdrivende ved representant m.v (nr 71) 31.3.1977 nr. 4933

⁹⁴ LH-2003-319 lagmannsrettens bemerkninger

foretak eller filial i Norge skal innrapportere opplysninger om selskapet til offentlige myndigheter. Mange av opplysningene er rutinemessige som navn og adresse på foretaket. Dette for at eksempelvis foretaksregisteret skal finne opplysningene i et register i stedet for å kontakte det enkelte foretak⁹⁵. For andre, som for eksempel filialens bank, vil enhetsregisteret bidra til at relevante opplysninger er lett tilgjengelig.

4 Sletting av den norske avdelingen i Norge

Det foreligger flere årsaker til at en norsk avdeling av et utenlandsk foretak kan slettes i enhetsregisteret og foretaksregisteret. I enkelte tilfeller oppstår det en plikt for selskapet å foreta handlinger, slik at kreditorfellesskapet blir informert og kreditorene kan melde sine krav. I andre tilfeller er det mulig for en norsk avdeling av et utenlandsk foretak å levere inn slettemelding til Brønnøysundregisteret slik at foretaket slettes.

I det nedenstående vil det bli gjort rede for de enkelte sletteårsaker. Der sletteprosessen er likelydende for både enhetsregisteret og foretaksregisteret vil det være **en** behandling.

Tvangsakkord etter kkl. Kap XIV vil ikke bli behandlet.

4.1 Sletting i enhetsregisteret og foretaksregisteret ved konkurs.

Reglene er sammenfallende for utenlandske foretak og filialer, som er registrert i enhetsregisteret og foretaksregisteret.

⁹⁵Norsk lovkommentar til enhregl. § 1 note 4 Erik Fossum

4.1.1 Generelt om konkurs

Norsk avdeling av utenlandsk foretak innehar ikke partsevne og blir sett på som en del av hovedforetaket, i de tilfellene der konkurssubjektet er den norske filialen. I dommene⁹⁶ fra Borgarting lagmannsrett ble konkurs nektet under henvisning til at den utenlandske filialen ikke hadde partsevne. I sakene var konkurssubjektet oppgitt å være den norske filialen, hvor det utenlandske hovedforetaket var underlagt stiftelseslandets aksjelovgivning. Rettspraksis⁹⁷ har slått fast at der hovedforretningsstedet til det utenlandske hovedforetak er i Norge, så kan selskapet slås konkurs i Norge etter konkursloven⁹⁸ (heretter kkl.) § 146 (1). Bestemmelsen i kkl. § 146 (1) regulerer også den internasjonale konkursjurisdiksjonen. Til forskjell fra dommer der konkurs er nektet, er konkurssubjektet ved påvisning av hovedforretningsstedet i Norge det utenlandske hovedforetaket. I de tilfeller der konkurs kan åpnes vil konkursen bli behandlet etter norske konkursregler. Konkursloven sier i § 60” *Er skyldneren insolvent, skal vedkommende bo tas under konkursbehandling når det begjæres av skyldneren eller en fordringshaver*”.

Kravet til insolvens inneholder to vilkår etter kkl. § 61:

- 1) Det må foreligge illikviditet dvs. at skyldner er: ”*ute av stand til å oppfylle sin forpliktelse etter hvert som de forfaller og forholdet ikke kan antas å være forbigående*”⁹⁹
- 2) Det må foreligge insuffisiens dvs. at ”*skyldnerens forpliktelser overstiger verdien av skyldnerens eiendeler*”.¹⁰⁰

For at det skal forligge insolvens må vilkårene være oppfylt.

⁹⁶ LB-2008-086236 og LB-1999-154

⁹⁷ LB-2008-93629, LB - 2007-107531, RG 2005-826

⁹⁸ Konkursloven av 8.6.1984 nr 58

⁹⁹ Andenæs, Mads Henry (1999) s 6

¹⁰⁰ Andenæs, Mads Henry (1999) s 6

Når konkursbegjæring er levert kompetent tingrett, og de formelle krav etter kkl. §§ 60 og 73 er oppfylt, vil retten innkalle til rettsmøte. Etter kkl. § 77 skal det oppnevnes bostyrer som innehar en del plikter i forbindelse med konkursbehandling jfr. kkl § 85.

Videre saksgang er at retten etter kkl. § 78 (1) uten opphold skal kunngjøre konkursen.

Kunngjøringen sendes til registerfører for konkursregisteret i Brønnøysund som skal sørge for videreformidling av informasjonen i sine registre. Kunngjøringen lyses så ut i avis som er alminnelig kjent på stedet jfr. kkl. § 78 (3). Etter kkl. § 78 (2) skal det fremgå hvem som er bostyrer. En av bostyrerens plikter er å informere alle kjente fordringshavere om konkursen jfr. § 78 (3) siste pkt. Kunngjøringen i Brønnøysund og i avis er ment å informere andre kreditorer som kan ha krav i boet og for å avverge at ytterligere kreditt blir ytet.

4.2 Konkurs i NUF

4.2.1 To hovedtyper av Norsk avdeling av utenlandsk foretak

Det gjøres for ordens skyld rede for de to typene av norsk avdeling av utenlandsk foretak som foreligger. Den videre fremstilling vil bli fremlagt med vekt på de ikke reelle NUF, likevel slik at relevante ulikheter i forbindelse med reelle NUF vil bli behandlet.

4.2.1.1 Reelle NUF

Det reelle NUF er den typen hvor den norske filialen har et hovedforetak i stiftelseslandet som er aktivt. Dette innebærer at hovedforetaket i stiftelseslandet har en reell virksomhet med ansatte og ellers stabile forhold, som fast forretningssted og bankforbindelser.

Hovedforetaket er underlagt stiftelseslandets aksjelovgivning og det er opprettet en reell filial i Norge med egen drift. Denne typen av norsk avdeling utenlandske foretak er sjelden

et problem for sine kreditorer ved at avtaler og forpliktelser blir fulgt. Disse kan kalles reelle NUF¹⁰¹

Ved konkurs i reelle NUF vil det vanskelig kunne forklares at hovedforretningsstedet er i Norge og at konkursen dermed er underlagt norsk konkursjurisdiksjon.

Har likevel norske domstoler anledning til å slå hovedforetaket i stiftelseslandet konkurs? I drøftelsens del to ble det fastslått at kkl. § 146(1) også klarla norsk tingretts internasjonale kompetanse, men kompetansen er allikevel begrenset til å omfatte de tilfeller som kkl. § 146 (1) regulerer. Dette betyr med andre ord at det kun er der hvor hovedforretningsstedet er i Norge at norsk konkurslovgivning kan benyttes. Siden en filial ikke har partevne vil det ikke være mulig for norsk tingrett å godkjenne en konkursbegjæring mot filialen. Begjæringen om konkurs må rettes mot det utenlandske foretaket. I tilfeller hvor hovedforretningsstedet er i utlandet må konkursbegjæring rettes mot hovedforetaket i stiftelseslandet. Om dette er mulig beror på stiftelseslandets lovgivning.

4.2.1.2 Ikke reelle NUF

Den andre typen norsk avdeling av utenlandske foretak, er den hvor det kun er drift i Norge og hvor hovedforetaket er passivt. Filialene er opprettet med et utenlandsk hovedforetak, der hovedforetaket er underlagt aksjelovgivningen i stiftelseslandet.

Til forskjell fra de reelle NUF har denne enheten kun drift i Norge og stifter av hovedforetaket er ofte bosatt i Norge. Når det gjelder adresse i stiftelseslandet er dette ofte bare en postboksadresse og dersom det er fysisk kontoradresse er ofte ikke stabil, se pkt 2.3.2. og 2.3.3. Slik det skal diskuteres senere oppstår det i ikke reelle NUF andre problemstillinger enn ved reelle NUF.

¹⁰¹ Johnsen Lena (2007) Nordisk tidsskrift selskabsrett 4:2007 side 52

4.2.2 Konkurs som slettegrunn i norske registre

Konkursbo til norsk avdeling utenlandsk foretak, med hovedforretningssted i Norge, gir sjelden midler til fordeling. Filialene er ofte små og har gjennomgående stiftet et hovedforetak i et land der stiftelseskostnadene er lave, fortrinnsvis England. Stiftere av NUF kunne i stedet ha stiftet ”små aksjeselskaper” eller enkeltpersonforetak i Norge. Til sammenligning er stiftelseskostnadene for aksjeselskaper i Norge minimum 100000,-etter aksjelovens (heretter asl.) § 3-1 (1). Stiftelse av enkeltpersonforetak har krav til kapital, men en har et ubegrenset personlig ansvar etter selskapsloven (heretter sel.) § 1-2 (1) bkst. b. Problemet er at en del av selskapene ikke ønsker eller kan påta seg risiko og derfor velger å stifte et selskap der stiftelseskostnader er mindre.

I norsk avdeling utenlandsk foretak med hovedforretningssted i Norge¹⁰² er den gjennomgående årsaken til konkurs manglende innbetaling av merverdiavgift. Dette vitner om manglende forståelse av reglene i mval. § 13 jfr. §§ 10(1) og 10(3) eller at det driftsmessig prioriteres feil.

Det å drive på kreditorenes regning er fremtredende for denne typen NUF. I slike tilfeller blir boet avsluttet når det ikke er midler til fordeling etter kkl. § 135. Retten har i saker som er avsluttet etter kkl. § 135, ansvaret for å sende sluttmelding til konkursregisteret jfr. kkl § 138(1) 1 pkt. Etter kkl § 138(2) er det registerfører i konkursregisteret som overtar det videre ansvaret, dette følger også av konkursregisterforskriften av 23.8.1993 nr 824 § 1. Det ligger i ansvaret at informasjonen skal videreføres til løsreregisteret, enhetsregisteret, foretaksregisteret og regnskapsregisteret jfr. kkl § 138 (2) 1 pkt. Hvilke registre som skal informeres følger av kkl § 79 (2) 1,2,4 og 5, altså de registre som nevnt over. På grunnlag av ovennevnte blir det anmerket i de nevnte registrene årsaken til at boet er avsluttet, for eksempel etter kkl. § 135.

¹⁰² For eksempel LB-2008-93629, LB- 2007-107531

Innstilling av bobehandling innebærer ikke at norsk avdeling av utenlandsk foretak kan gjenoppstå som firma. En merknad om at NUF har vært konkurs vil være offentliggjort i Brønnøysundregistrene i en periode på et år. Perioden begynner å løpe etter at det er avsagt kjennelse om avslutning jfr. konkursforskriften § 17 (1). Ved utgang av perioden vil selskapet bli slettet i registrene.

4.2.3 Konkurs i det utenlandske hovedforetaket.

Hva om det utenlandske hovedforetaket går konkurs? Vil dette få virkning for filialen og vil enheten bli slettet i norske registre?

For de NUF som er registrert i England blir det ved henvendelse til Brønnøysundregisteret¹⁰³ opplyst at det ikke er automatisk utveksling om slettede foretak mellom Brønnøysundregisteret og Companies House i England. Dette beror i hovedsak på at England i sitt foretaksregister ikke har opplysninger hovedforetakets utenlandske filialer. Det er dermed ikke grunnlag for at slik informasjon oversendes. Dersom slik informasjon skal innhentes kan det om forholdene tilsier det gjøres manuelt. Det fremgår av fregl § 3-8(1) pkt. 11 at ”*Åpning av konkurs, akkord eller tilsvarende prosedyre i hovedforetaket, samt likvidasjonens avslutning*¹⁰⁴” skal registreres i foretaksregisteret. Så lenge det ikke er automatikk i overføring av opplysninger, innebærer dette at filialen fortsatt kan drives i Norge. Brønnøysundregisteret er derfor avhengig av at filialen eller hovedforetaket selv gir melding om endret status i hovedforetaket. Fregl § 4-1 (2) sier at ”*Opphører et registrert foretak eller bortfaller for øvrig vilkårene for registrering i registeret, skal opphøret meldes til registeret og foretaket skal slettes*¹⁰⁵”.

Konkursmeldinger fra hovedforetaket faller under denne bestemmelsen. Et utenlandsk hovedforetak som er konkurs har ingen grunn til fortsatt å være registrert i det norske foretaksregisteret. Etter fregl § 3-8 (1) pkt 10 skal det ved oppløsning av hovedforetak

¹⁰³ E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

¹⁰⁴ Foretaksregisterloven § 3-8 pkt 11

¹⁰⁵ Foretaksregisterloven § 4-1 (2)

oppgis bostyrer, dette betyr at de kreditorene som har et krav mot filialen må melde dette i hovedforetakets konkurs. Dette er av betydning for reelle NUF ved at kreditorene kan melde krav som er opprettet gjennom filialen til hovedforetaket. For ikke reelle NUF er opplysningen av betydning da kreditorene får melding om at filialen er uten hovedforetak, og at filialen dermed er å se på som ikke eksisterende.

Fregl § 4-2(4) regulerer hvem som er pliktig til å melde informasjon til foretaksregisteret. Bestemmelsen omfatter utenlandske foretak og herunder norsk avdeling av utenlandsk foretak, jfr. fregl. 1-2 (2) jfr. fregl § 3-8 slik tidligere nevnt i punkt 3.2

Om det utenlandske foretaket ikke har styre eller daglig leder ” *påhviler meldeplikten den eller de som kan forplikte hovedforetaket ved signatur*” jfr. fregl § 4-2 (2) siste pkt. I ikke reelle NUF er personen som er meldt inn som kontaktperson ofte både daglig leder og stifter av selskapet. Vedkommende kan dermed opprette avtaler i Norge og binde hovedforetaket ved disse avtalene. Den som er signaturberettiget vil være meldepliktig til foretaksregisteret vedrørende endringer i enhetens struktur jfr. fregl § 4-2(4)

4.3 Sletting ved tvangsavvikling og oppløsning i Norge

4.3.1 Brudd på regnskapsplikten som avviklingsgrunn.

Norsk avdeling av utenlandsk foretak er etter hovedregelen regnskapspliktig jfr. regnskapsloven¹⁰⁶ § 1-2 punkt 13 (heretter rskl). Det fremkommer i bestemmelsen at et utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet har regnskapsplikt. Etter rskl. § 8-2 (2) 1 punkt skal det for hovedforetaket innsendes et eksemplar av årsregnskapet til Brønnøysundregisteret. Dette skal skje etter de regler som gjelder i selskapets hjemland. Fristen for dette er når regnskapet skal offentliggjøres i hjemstaten jfr. rskl § 8-2 (2) 1pkt. Ved å se paralleller til asl. § 16-15 (1) pkt 5 ser en at manglende innsendelse av årsregnskap vil medføre at selskapet kan bli begjært oppløst av tingretten jfr. asl § 16-15

¹⁰⁶ Regnskapsloven av 17.7.1998

(1). NUF er ikke pliktig etter regnskapsloven til å innsende regnskap kun for filialen, og filialen kan dermed ikke tvangsavvikles i Norge. Dette bekreftes også av konkursforskriften § 1 der tvangsavvikling kun nevnes i sammenheng med AS, ASA og samvirkeforetak.

Konsekvensen for regnskapspliktige som ikke sender inn regnskap innen pålagt frist etter rskl. § 8-2 (1) blir omhandlet i rskl § 8-3.

Det vil bli pålagt forsinkelsesgebyr etter rskl. § 8-3 (1), gebyret vil ikke bli ilagt før *”tidligst en måned etter at det utenlandske foretaket skal offentliggjøre årsregnskapet i henhold til reglene i hjemstaten”*¹⁰⁷. Gebyret er av den art at manglende innbetaling vil føre til innkrevning via Statens innkrevningssentral. Dersom betaling uteblir vil kravet være tvangsgrunnlag for ytterligere reaksjoner jfr. rskl § 8-4 jfr. dekningsloven (heretter deknl.) § 2-7¹⁰⁸. Ved forsettelig og uaktsom overtredelse vil det bli ilagt straff etter rskl. § 8-5.

Dersom det ikke blir innsendt regnskap til stiftelseslandet vil dette innebære at selskapet kan bli slettet i stiftelseslandet, se drøftelse i del 5.

4.3.2 Særregelen i rskl. § 8-2 (2) 1 pkt.

Selve kjernen i fordringshavernes problem er de selskapene, herunder utenlandske foretak jfr. rskl. § 1-2-(1) punkt 13, som faller innunder unntaket til nevnte paragraf slik det er fastsatt i forskrift til regnskapsloven § 10-1(2)¹⁰⁹. Bestemmelsen sier at selskaper som ikke har varig tilknytning til riket, og har en omsetning i Norge på under 5 millioner, ikke har de plikter som pålegges etter regnskapslovens kap. 7-13.

¹⁰⁷ Ot.prp.nr.15 (2003-2004) s 33

¹⁰⁸ Dekningsloven av 8.6.1984 nr 59

¹⁰⁹ Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av regnskapsloven 7.9.2006 nr 1062

Filialen er dermed fritatt for den plikten som følger av rskl § 8-2 (2) 1 punkt i de tilfellene hvor de faller inn under den unntaksregel som er i forskriften til regnskapsloven § 10-1 (2).

4.4 Avvikling etter Enhetsregisterloven § 26

Enhetsregisteret kan på eget initiativ oppløse en enhet. Dette forekommer i de tilfeller der det har grunn til å tro at det ikke foreligger drift i selskapet jfr. enhregl. § 26 (1). Dette kan skje ved at selskapet ikke innbetaler moms eller fordi enhetsregisteret får post i retur¹¹⁰. Selskapet blir varslet om sletting i registeret dersom de ikke inngir svar. Svar skal sendes til Enhetsregisteret innen en fastsatt frist. Dette er også en slettegrunn hvor det ikke er påkrevd med styrt avvikling der kreditorene kan melde sine krav, og dermed blir påført tap.

4.5 Avvikling etter foretaksregisterloven § 7-3

Tilsvarende regel som i enhregl § 26 (1) finner vi i fregl § 7-3(1).

I foretaksregisterloven fremkommer de samme retningslinjer som i enhregl. § 26 med unntak av at varsel skal kunngjøres i databasene til Brønnøysundregisteret og i en avis på stedet, jfr. fregl § 7-3(1) 1 og 2 pkt. På denne måten blir kreditorene varslet om at sletting skal skje, men det er ikke noe krav om avviklingsstyre slik at kreditorene kan melde sitt krav.

Bestemmelsen i fregl. § 7-3 (3) sier at: ”*Sletting får ikke betydning for deltakers ansvar for selskapsforpliktelsene eller for styremedlemmers personlige ansvar*”. I en naturlig tolkning ligger det at dersom filialen i Norge slutter å vise aktivitet slik at Foretaksregisteret beslutter å sende varsel om sletting, så vil dette ikke innebære at selskapet ved sletting mister evnen til å forplikte seg eller oppnå rettigheter.¹¹¹ Motsetningsvis vil dette si at dersom selskapet kan forplikte seg så blir de også ansvarlig for gjelden. For NUF vil sitt

¹¹⁰ Norsk lovkommentar til enhregl. § 26(1) note 111 Erik Fossum

¹¹¹ Ot.prp.nr.50 (1984-1985) side 57 og Norsk lovkommentar til fregl § 7-3-note 115 Øyvind Hole

vedkommende innebærer dette at dersom de er slettet i norske registre så kan kravet overføres til hovedforetaket i utlandet da dette er ansvarlig for gjeld opprettet av filialen.

4.6 Frivillig avvikling og oppløsning

4.6.1 Sletting av NUF i Brønnøysundregisteret basert på slettemelding.

Ved registrering av norsk avdeling utenlandsk foretak i enhetsregisteret følger det av enhregl. § 6 (1) bkst h at ved registrering skal det opplyses om hvem som er ”*norsk representant for utenlandsk enhet*”. En norsk avdeling av utenlandsk foretak vil falle innunder denne regelen.¹¹²

Ved endringer i Norsk avdeling av utenlandsk foretak er det kontaktpersonen som vil ha plikt til å melde endringer jfr. enhregl § 14 (1) bkst b. Dette gjelder også beslutninger om at selskapet skal slettes.

Et NUF er ikke et eget rettssubjekt, er det da slik at kontaktpersonen i Norge kan melde om sletting av en filial som har hovedforetak i et annet land? Etter enhregl. § 8 (1) skal det kreves bekreftet av daglig leder eller annen kontaktperson at de gitte opplysninger er korrekt. For registerfører gjelder etter enhregl 8(2) at ”*registerfører kan kreve fremlagt den dokumentasjon han finner nødvendig*”. Denne regelen kan registerfører gjøre unntak fra hva gjelder enheter registrert i utlandet, jfr. enhregl § 8 (3). Kriteriet er at det foreligger bekreftet utskrift fra utenlandsk registermyndighet.

¹¹² Norsk lovkommentar til enhetsregister loven § 6note 34 bkst h Erik Fossum

I forskriften til enhetsregisterloven¹¹³ § 16 fremgår det at ”*registerfører kan kreve fremlagt den dokumentasjon han finner nødvendig for å vurdere riktigheten av det som meldes*”. I denne regelen ligger ett smutthull for NUF som melder sletting ved signaturberettiget hvis registerfører ikke finner grunnlag for å sjekke meldingen ytterligere. En filial kan dermed bli slettet uten at hovedforetaket er informert om dette.

For utenlandske enheter registret i foretaksregisteret følger det av fregl. § 3-8 (1) nr. 9 at det skal opplyses om daglig leder eller ansatt etter fregl. § 3-8 (1) nr 10, kan binde hovedforetaket ved sine avgjørelser. Det er verdt å nevne at et NUF ikke nødvendigvis må ha en daglig leder i Norge.¹¹⁴ Foretaksregisterloven § 3-8 pkt har regler vedrørende oppløsning av hovedforetak og i de tilfellene skal det opprettes et avviklingsstyre. Det er derimot ikke krav til et avviklingsstyre når den norske filialen skal slettes.

Etter lovens § 4-1 foreligger krav om at beslutning om sletting av filial eller bortfall av andre vilkår skal melding sendes foretaksregisteret. Meldeplikten påligger etter fregl § 4-2 (4) styret eller daglig leder i selskapet. Dersom dette ikke finnes er det den som er gitt signatur i selskapet jfr. fregl. § 4-2 (4) siste pkt. Endringen kom inn i loven ved lov 18.2.2005 nr 10.

Brønnøysundregisteret opplyser¹¹⁵ at melding om sletting foretas på grunnlag av korrekt utfylt slettemelding, som er undertegnet av signaturberettiget. Dette gjelder både for enhetsregisteret og foretaksregisteret. Det opplyses også at ”*ideelt sett skal det også vedlegges protokoll fra kompetent organ hos den utenlandske enheten som beslutter at NUF skal slettes. Det praktiseres allikevel slik at man aksepterer kun en korrekt utfylt blankett, uten vedlegg*”¹¹⁶

¹¹³ Forskrift om registrering til enhetsregisterloven 9.2.1995 nr 114

¹¹⁴ Norsk lovkommentar til foretaksregisterloven § 3-8 note 57 Øyvind Hole

¹¹⁵ E post Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

¹¹⁶ E post Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

Brønnøysundregisteret sin praksis er i tråd med loven ut fra at krav til dokumentasjon som vedlegg, kun er en kan-regel jfr. enhregl § 8(2). Foretaksregisterloven sine regler er ikke en kan-regel, her fremgår det av fregl § 4-4 jfr. 4-1 at vedlegg skal bekrefte den endringen som skal foretas, jfr. fregl § 4-4 (1) bkst a som omhandler ”*annet foretak med begrenset ansvar*” som et NUF da vil falle innunder.

Best praksis i forhold til det loven krever vil nok bero på en totalvurdering.

Norsk avdeling av utenlandsk foretak har ofte de samme personene som er notert som styre i England, og som driver virksomheten i Norge. Kontaktpersonene i Norge vil dermed med sin underskrift bekrefte noe som ”styret” i utlandet allerede vet om.

4.7 Ansvarsforhold ved sletting av foretak

Det utenlandske hovedforetaket er ansvarlig for gjeld opprettet av dets filial i Norge. Dette følger av at filialen i Norge ikke er et selvstendig rettssubjekt, slik tidligere er fastslått i avhandlingen. Den filialen som er opprettet i Norge representerer hovedforetaket og binder også hovedforetaket ved avtaler.¹¹⁷

Dersom filialen blir slettet i Brønnøysundregistrene betyr ikke dette at hovedforetaket er slettet. Unntaket er der filialen slettes fordi hovedforetaket oppløses og Brønnøysundregisteret mottar melding om dette.

I de tilfeller filialen er et reelt NUF, med et hovedforetak hvor forretningsstedet er i utlandet, kan fordringshaverne ha mulighet til dekning. Hvor det foreligger et reelt NUF kan det være verdier i utlandet. Om hovedforetaket for eksempel er i Sverige kan fordringshaverne forfølge kravet i Sverige. Det er allikevel slik at norske fordringshavere må følge svensk lovgivning. I de sakene hvor hovedforretningsstedet er i utlandet har

¹¹⁷ Woxholt (2007) s 85

norske myndigheter ingen jurisdiksjon.¹¹⁸ Det vanlige i saker som dette er at det benyttes agenter eller advokater i det landet hovedforetaket er registrert.

I de reelle NUF er filialen med i driften og har ofte egne midler som dekker krav mot filialen. De NUF som innleverer regnskap er i mindretall men kan anses som seriøse. En kan dermed trekke den slutning at et regnskapskrav for filialer kan bidra til at kontrollen med NUF bedres. Dette medfører også at en langt på vei kan luke ut de useriøse filialene.

Når det gjelder de ikke reelle NUF er stillingen en annen.

Filialens daglige leder eller styre skal etter fregl. § 3-8 nr 8. 1 punktum føres inn i foretaksregisteret *”dersom det er valgt eller ansatt dette særskilt for virksomheten”*.

Etter fregl. § 3-8 nr 9 1 punktum skal det også registreres *”om personer som nevnt i nr 8 har rett til å forplikte hovedforetaket ved signatur eller prokura”*. Det vises i fregl § 3-8 nr 9 til fregl § 3-7 3 ledd der det fremkommer at det ikke kan gjøres andre begrensninger i rett til prokura og signatur, enn at det er flere som skal inneha retten. Vedkommende har dermed også rett til å undertegne slettemelding til Brønnøysundregisteret.¹¹⁹

Et problem som oppstår i forbindelse med de ikke reelle NUF er at enten er de samme personene oppført både i norske og utenlandske registre, eller så har de sterk relasjon til hverandre. Er det utenlandske selskapet *”sovende”* og uten midler vil en kreditorforfølgning være vanskelig. Det tilhører sjeldenhetene at det er eiendeler å ta beslag i der hovedforetaket er *”sovende”*. I et NUF er det alltid hovedforetaket som er ansvarlig for handlinger foretatt i et NUF, dette følger blant annet av fregl § 3-8 nr 9 som nevnt over. Det er på det rene at sletting av et ikke reelt NUF ikke medfører at det kan tas beslag i de involvertes eiendeler hvis det ikke foreligger dekning for kravet. Dersom en filial og et hovedforetak kun er opprettet med det formål å *”tappe”* kreditorene, bør det vurderes om alminnelige erstatningsrettslige regler kan benyttes. Det avgjørende i slike tilfeller er om

¹¹⁸ Visse sider av dette reguleres av Lugano konvensjonen jfr. lov 1993 nr 21

¹¹⁹ E post Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

det er de samme personene som er registrert i norsk og utenlandsk register. Kriteriene for at det skal foreligge erstatningsansvar er ansvarsgrunnlag, adekvans, årsakssammenheng og økonomisk tap. Det kriteriet som kan vanskeliggjøre prosessen er ansvarsgrunnlaget uaktsomhet, da dette kan være vanskelig å påvise. Hvis den samme personen er registrert som signaturberettiget i filial og hovedforetak er sannsynligheten større for at en er klar over den økonomiske situasjonen i filial og hovedforetak, og ved enkle tiltak kunne ha avverget tap for kreditorene.

5 Sletting av foretak i registreringslandet

5.1 Innledende bemerkninger

En problemstilling som norske fordringshavere opplever med kredittgivning til NUF er at hovedforetaket slettes i registreringslandet. Det er tidligere fastslått i avhandlingen at filial av et utenlandsk foretak ikke er et selvstendig rettssubjekt og er avhengig av hovedforetakets eksistens. Hva som gjør at et hovedforetak blir slettet samt hvilken konsekvens dette har for NUF er dermed neste problemstilling.

Det er flere land som blir benyttet som stiftelsesland for norske filialer, mest kjent er Seychellene, England og Sverige.¹²⁰ Vurderingen i del 5 vil omhandle England, hvilket vil si at det utenlandske hovedforetaket betyr det engelske hovedforetaket.

England er det landet som den senere tid har vært sett på som et ”problemland”. Det er enkelt og rimelig å stifte et hovedforetak men det pålegges plikter som den enkelte stifter ikke blir eller finner informasjon om – nemlig stiftelseslandets lovgivning og dets betydning.

¹²⁰ Konkursrådets uttalelse nr 54 av 11.8.2008

Sverige er erfaringsmessig det landet hvor det forkommer minst tvilstilfeller, det vil derfor bli forsøkt gitt en vurdering av hva som kan være årsaken til dette under pkt. 6

5.2 Kort om forhold i Norge og England.

I England kan en aksjekapital være så lav som 1,5 Euro.¹²¹ Forskjellen er stor til den norske aksjeloven § 3-1 (1) hvor aksjekapitalen, for å kunne opprette et gyldig AS, har et minstekrav på aksjekapital 100000,-.

Etter den tidligere aksjeloven¹²² § 1-1 (4) 2 pkt var minstekravet til aksjekapital kr 50000,-. Loven ble opphevet ved ikrafttredelse av ny aksjelov den 1.1.1999. Ved inntredelse av den nye aksjeloven ble det gitt overgangsbestemmelser i forbindelse med økningen.

Overgangsbestemmelsene gav selskaper med aksjekapital etter lov av 1976, en frist for å øke aksjekapitalen for å avverge opphør av bedrift. Mange selskaper klarte ikke denne økningen og dette forsterker at det for enkelte selskaper er en utfordring og en økonomisk risiko forbundet med høy aksjekapital.

Det er aktører på det norske markedet som mot et visst beløp hjelper til med å etablere selskaper i utlandet. For den som ønsker å stifte et foretak er det derfor lite arbeid i forbindelse med stiftelsen. Tilgjengeligheten av tjenester er dermed også et viktig moment. Ulempen er at de som ønsker å stifte et utenlandsk foretak mangler kunnskap om lovgivningen i stiftelseslandet.

I England er forholdet slik at dersom en betaler et høyere beløp enn ved vanlig registrering så vil saksbehandlingstiden reduseres.¹²³ Det å betale mer for rask saksbehandling er ikke

¹²¹ Konkursrådets uttalelse nr 54 av 11.8.2008

¹²² Lov om aksjeselskaper 4.6.1976 nr 59

¹²³ <http://www.companieshouse.gov.uk/toolsToHelp/productPriceListCompare.shtml>

vanlig i Norge men i Brønnøysundregisteret¹²⁴ har en nå fått mulighet til få redusert saksbehandlingstid fra 3 til 2 dager ved å levere inn registreringsskjema elektronisk. Til registrering av aksjeselskap i England, såkalt limited company (Ltd) pålegges det plikter¹²⁵ som fremgår av den engelske aksjelovgivningen. De enkelte tilbydere ute på markedet kan ha satt seg inn i reglene og informert om dem, men dersom dette ikke er gjort er det NUF selskapet som kan bli skadelidende. Et eksempel på dette finnes i rettspraksis i saken Bitwise IT-Consulting Ltd¹²⁶. Her var selskapet i England registrert som et ”dormant” selskap, altså et selskap som ikke kan ha drift i England. Det ble av Bitwise IT-Consulting Ltd lagt frem dokumentasjon fra aktøren som hadde formidlet stiftelse av hovedforetaket i England. Det fremgikk i erklæringen at ”dormant” benevnelsen i England skyldtes en feil. Dette ble det ikke festet lit til av lagmannsretten og uansett ville iflg. lagmannsretten ikke en slik erklæring bekrefte at hovedforretningsstedet var i England.

5.2.1 Vedrørende engelsk aksjelovgivning.

England er midt i skifte av aksjelovgivning. De nå gjeldende aksjelovene heter Companies Act 1985 og Companies Act 1989. Den nye Companies Act 2006 Chapter 46 (heretter CA 2006) trer i kraft i puljer og siste implementering er ment å være i orden til 1. oktober 2009¹²⁷. I drøftelsen legges den nyeste loven CA 2006 dette da loven til grunn, da loven allerede har bestemmelser som har trådt i kraft. Siden ikke alle bestemmelser er trådt i kraft ennå vil dato for ikrafttredelse av paragrafen bli opplyst i parentes. En annen årsak er at dersom norsk lovgivning skal tilpasses engelsk aksjelovgivning og selskapsrett, er det formålstjenelig å vurdere dette ut fra en ny lov og ikke en som er i ferd med å bli utfaset.

¹²⁴ www.brreg.no/saksbehandlingstider

¹²⁵ Se pkt 5.3 i avhandling

¹²⁶ LB-2007-107531

¹²⁷ Implementeringsplan fra Companies House <http://www.berr.gov.uk/files/file48793.pdf>

5.3 Manglende innsendelse av regnskap som slettegrunn

I Brønnøysundregisteret ble det i 2006¹²⁸ gitt varsel til 100 NUF at de risikerte sletting i Foretaksregisteret. Bakgrunnen for dette var at de var slettet i Companies House, det engelske foretaksregisteret, da de ikke hadde overholdt plikten til å sende inn regnskap.

Hovedregelen for regnskapsplikten fremgår av CA art 2006¹²⁹ art 386¹³⁰ (ikrafttredelse 6.april 2008). At det er en pliktregel fremgår av overskriften til paragrafen: ”**Duty** to keep accounting records”. Av bestemmelsen i CA 2006 art 386 (1) går det frem at ”*Every Company must keep adequate accounting records*” hvilket betyr at ethvert selskap må føre regnskap (min oversettelse).

Som hovedregel faller dermed alle aksjeselskap inn under regnskapsplikten. Engelsk aksjelovgivning har et klassifiseringssystem for hvordan regnskapsplikten skal være¹³¹. Innsendelsesplikt for et selskap er regulert i CA 2006 art 382 (ikrafttredelse 6.4.2008) for ”små” foretak. Her fremgår det hvordan et selskap blir sett på som ”lite” eller som i overskriften på paragrafen ”*Companies qualifying as small*”. Etter bestemmelsen fremgår det i første ledd ”*A company qualifies as small in relation to its first financial year if the qualifying conditions are met in the year.*” Med dette menes at et selskap er å anse som lite i forbindelse med sitt første regnskapsår hvis vilkårene oppfylt i det gjeldende året.(min oversettelse). CA 2006 art 382(3) sier at to eller flere av de forhold som blir nevnt i paragrafen må være oppfylt for at selskapet skal klassifiseres som ”lite”. Vilkårene stiller maksimale grenser til omsetning som ikke må være høyere enn 5,6 millioner engelske pund, balansen må ikke være større enn 2,8 millioner engelske pund og antall ansatte må ikke være større enn 50 ansatte. Norske avdelinger av utenlandske foretak som er registrert med hovedforetak i England vil oftest være mindre selskaper. Dette innebærer at hovedforetak som er stiftet i England av nordmenn vil falle inn under bestemmelsen.

¹²⁸ Pressemelding 29.11.2006 (www.brreg.no/presse/pressemeldinger/2006/11/100nuf.html)

¹²⁹ Companies Act 2006 Chapter 46 http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2006/pdf/ukpga_20060046_en.pdf

¹³⁰ Johnsen Lena, Nordisk tidsskrift selskabsrett 2:2007 s26 paragrafhenvvisninger til CA 2006.

¹³¹ Johnsen Lena, Nordisk tidsskrift selskabsrett 2:2007 s26

Dersom et selskap faller inn under reglen i CA 2006 art 382 må det ses på hva som kreves ved innsendelse. Regelen går frem av CA 2006 art 444 som regulerer innsendelses plikt for ”små” foretak. En sammenfatning av bestemmelsen går ut på at balansen for hvert regnskapsår skal sendes til registerfører. I tillegg skal det leveres en oversikt over inntekter og utgifter og rapport fra styret. Det fremgår av CA 2006 art 444 (1) at den som er ansvarlig for dette er ”directors” det vil si styret.(min oversettelse) Det skal også legges ved revisorinnberetning med unntak for de selskaper som er unntatt fra revisor plikt. Jfr. CA 2006 art 444(2) jfr. (3). Plikten til å sende inn regnskap er enkelte hovedforetak med filial i Norge som glemmer, overser eller ikke er tilstrekkelig opplyst om plikten til.

Ved at hovedforetak blir slettet i det engelske foretaksregisteret vil også tilhørende filialer i andre land opphøre. Dette begrunnes i at de ikke vil kunne eksistere som egne selskap da de ikke er egne rettssubjekt, og derav følger varsel om sletting fra Brønnøysundregisteret. Konsekvensen dette vil få for de enkelte fordringshavere er at de ikke lenger har et hovedforetak å rette sine krav mot dersom filialen ikke betaler sine fordringer. Regelen i CA 2006 art 1012¹³² (1) (ikrafttredelse 1.10.2009) begrenser muligheten til fordringshaverne til å få dekning ytterligere. Bestemmelsen sier at ”*When a company dissolved, all property and rights whatsoever vested in or held on trust for the company immediately before its dissolution(including leasehold property, but not including property held by the company on trust for other person) are deemed to be bona vacantia*”¹³³ Med dette menes oversatt til norsk ”Når et selskap oppløses så er alle eiendeler som innehas eller er holdt som kreditt for selskapet før oppløsning (med unntak av leiet eiendom, det inkluderes ikke eiendeler som er holdt som kreditt av selskapet for en annen person) ment til å være bona vacantia”. I bona vacantia¹³⁴ ligger det at eiendeler som faller

¹³² http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2006/pdf/ukpga_20060046_en.pdf CA 2006

¹³³ Companies Act 2006 art 444 (1)

¹³⁴ Informasjon fra Treasury Solicitors department. www.bonavacantia.gov.uk

inn under bestemmelsen er å se på som eierløse og skal overføres til staten. (min oversettelse)

I CA art 1012 (2) henvises det til CA 2006 art 1034 som behandler gjeninnføring i registret. Første ledd i bestemmelsen går på at den som har blitt omfattet av bona vacantia etter CA 2006 art 1012 kan ha råderett eller interesse i retten eller eiendelene til tross for at selskapet kan gjeninnføres i registeret.

5.4 Sletting av foretak på initiativ fra registerfører.

På lik linje med den norske foretaksregisterloven(fregl.) har også engelsk registerfører mulighet til å slette foretak på eget initiativ, uten at det foreligger brudd på regler.

Fregl. § 7-3 som tidligere er omhandlet i avhandlingen er omtrent identisk med CA 2006¹³⁵ art 1000. Det fremgår at dersom registerføreren har grunn til å tro at et selskap ikke er i drift eller utøver virksomhet lenger, kan de sende et brev der de ber om tilbakemelding. Dersom de innen en gitt frist ikke mottar tilbakemelding vil de oppløse selskapet. På lik linje med bestemmelsene i fregl § 7-3 (3) 2 pkt kan også de engelske selskap bli gjeninnført i foretaksregisteret jfr. CA art 1024. Den store forskjellen mellom reglene er at de norske selskapene har en frist på 6 mnd, mens de engelske selskapene har en frist på 6 år til gjeninnføring i registeret.

I Rt. 2006 s. 361 ble det behandlet en sak hvor et engelsk hovedforetak var gjeninnført i Companies House. Saksforholdet var at det var åpnet konkurs i et norsk AS, og hvor det var tvist om den ene fordringen. Motparten var et engelsk Ltd som hevdet at de var rette mottager av fordringen. Ved behandlingen i lagmannsretten la retten til grunn at selskapet

¹³⁵ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060046_en_1 Companies Act 2006

var slettet i Companies House, og på den måten hadde mistet sin partsevne. Det engelske selskapet påkjærte kjennelsen til Høyesterett.

Det som skapte komplikasjoner i saken var at det engelske Ltd selskap hadde vært slettet i Companies House, men var blitt gjeninnført da manglende selskapsavgift var innbetalt. Selskapet ble slettet 21.6.2005 og saken var oppe i lagmannsretten 23.11.2005.

Lagmannsretten hadde dermed behandlet saken på korrekt grunnlag. Det viste seg imidlertid at selskapet var gjeninnført i Companies House etter beslutning av 9.11.2005 fra det engelske rettsvesen, men denne opplysningen ble først dokumentert under behandlingen av kjæremålet til Høyesterett.¹³⁶ I beslutningen fra England fremkom det at selskapet skulle sees på som det hele tiden hadde vært registrert i Companies House.

Siden lagmannsretten behandlet saken etter at beslutning var tatt fra England kom Høyesterett til at saken var behandlet på feil grunnlag og at det engelske Ltd selskapet hadde partsevne.

5.5 Selskaper som er "dormant".

5.5.1 Hva innebærer det å være "dormant"?

Engelsk selskapsrett tillater at et selskap registreres i det engelske foretaksregisteret Companies House som "dormant".

Med "dormant" menes at et selskap er hvilende eller uvirksomt¹³⁷. Problemet med selskap som er "dormant" har vært et moment i norsk rettspraksis i forbindelse med fastsettelse av konkursverneting¹³⁸

Definisjonen av "dormant" selskap er i Companies Act 2006 (heretter CA 2006) art 1169 nr 1¹³⁹ (ikrafttreden 6.4.2008) på følgende måte:

¹³⁶ Rt.2006 s. 361 note 19 og 20 i dommen

¹³⁷ Engelsk -norsk blå ordbok (Kunnskapsforlaget 1 utgave 2002)

¹³⁸ LB 2007-107531, LB 2008-93629

”For the purpose of the Companies Act a company is dormant if it has no significant accounting transactions' during the accounting period.”

Med dette menes at i forhold til Companies Act er et selskap hvilende i enhver periode hvor det ikke har økonomiske transaksjoner av betydning.(min oversettelse). Dersom økonomiske transaksjoner forekommer mister selskapet sin status som ”dormant”. CA 2006 art 1169 nr 2 defineres hva som menes med økonomiske transaksjoner, *”A significant accounting transaction means a transaction that is required by section 386 to be entered in the company's accounting records”*. Artikkel 386¹⁴⁰ (ikrafttreden 6.4.2008) omhandler plikt for selskaper til å innlevere regnskap. Dette innebærer at når et selskap må føre inntekter og utgifter i forbindelse med handel og drift av selskapet, mister de status som ”dormant”.

Eksempler på økonomiske transaksjoner etter CA 2006 art 1169 nr 3 som tillatt i et ”dormant” selskap er i følge informasjonen fra Companies House¹⁴¹:

De kostnadene det påløper ved å ha foretaket registrert og for at selskapet skal ”holde av” sitt firmanavn.¹⁴²

5.5.2 Hvorfor registrere seg som ”dormant”?

Det følger av informasjon fra Companies House¹⁴³ at det er flere grunner til at selskapet registreres som ”dormant”. En av grunnene er at selskapet ønsker å holde av firmanavnet til et fremtidig prosjekt. Den norske foretaksnavneloven¹⁴⁴(heretter ftnavn) § 3-1 (1) sier at: *”Rett til foretaksnavn vinnes fra den dag foretaksnavnet tas i bruk her i riket, eller fra den dag registreringsmeldingen kommer inn til Foretaksregisteret, så fremt foretaksnavnet tas i*

¹³⁹ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060046_en_69 Companies Act 2006

¹⁴⁰ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060046_en_24

¹⁴¹ <http://www.companieshouse.gov.uk/about/pdf/gba10.pdf> Informasjonsskriv om ”dormant” selskap

¹⁴² Informasjonsskriv om ”dormant selskap” side 4 pkt 3

¹⁴³ Informasjonsskriv om ”dormant selskap” side 4 pkt 3

¹⁴⁴ Foretaksnavneloven 21.6.1985 nr 79

bruk i riket innen ett år” Dette betyr at det er en ettårs regel før retten til foretaksnavnet mistes. Slik regelen er utformet etter engelsk rett så kan et selskap holde av firmanavnet ved å opprette et ”dormant” selskap så lenge det er behov for det. Det eneste som må gjøres er å betale de kostnader som påløper ved å holde et selskap registrert, kostnaden er fra 15 til 30 britiske pund pr år.¹⁴⁵ Det følger av ftnavnl. § 3-1 (3) 2 setning at: *”For registrerte foretak opphører alltid retten til foretaksnavnet når foretaket slettes...”* Forutsetningsvis må dette også gjelde etter engelsk rett hva gjelder ”dormant” selskap. Dersom det engelske selskapet ikke betaler de kostnader som påløper ved registrering og opprettholdelse av registreringen, så kan foretaket slettes og retten til navnet vil da bortfalle.¹⁴⁶

Et annet tilfelle der ”dormant” selskaper benyttes er ved å opprette et eiendomsselskap som er ”dormant”. Dette eiendomsselskapet eier for eksempel en bygning og det opprettes egne rettssubjekt som tar seg av drift og løpende utgifter ved den daglige drift av eiendommen. I disse tilfellene har det ”hvilende” hovedforetaket ingen økonomiske transaksjoner da dette foregår i underselskapene. Dette er et eksempel på at ”dormant” selskap har eiendeler det kan tas beslag i til dekning for fordringshavere.

En annen fordel ”dormant” selskap kan benytte seg av er revisjonsfritak. Det følger av CA 2006 art 480 1.pkt bokstav a¹⁴⁷ (ikrafttreden 6. april 2008) at muligheten kan benyttes dersom selskapet har vært ”dormant” siden registreringen. Det foreligger også andre muligheter til at ”dormant” selskap er fritatt revisjonsplikt men disse vil ikke bli behandlet her.

¹⁴⁵ <http://www.companieshouse.gov.uk/about/pdf/gba10.pdf> side 4 pkt 3

¹⁴⁶ <http://www.companieshouse.gov.uk/about/pdf/gba10.pdf> s 5 pkt 5

¹⁴⁷ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060046_en_30 CA 2006

5.5.3 Plikter som er pålagt et ”dormant” selskap.

Det er pålagt at selskapet hver år skal sende inn ”annual return” jfr. CA 2006 art 854.¹⁴⁸

Det fremgår at denne plikten påligger alle selskaper også de som er ”dormant”. Annual return er et skjema som skal sendes til Companies House og hvor alle foretaksopplysninger skal oppdateres, for eksempel adresse, styre etc. jfr. CA 2006 art 855.

Manglende innsendelse kan medføre sletting i Companies House og det kan bli reist tiltale mot styret i selskapet¹⁴⁹.

5.5.4 Norsk rettspraksis

Problemstillingen med et ”dormant” - hvilende - selskap ble behandlet av Borgarting lagmannsrett i 2007¹⁵⁰ i forbindelse med avgjørelsen av hvor et selskap har sitt hovedforretningssted. Det fremkom under behandlingen at selskapet i Companies House var registret som et ”dormant” selskap og dette ble vektlagt av lagmannsretten. Et ”dormant”selskap kan ikke drive virksomhet i England.¹⁵¹, det ligger i ordet at selskapet er uvirksomt og at det også har status som dette i Companies House. Det ble fra Varjag Ltd som hadde vært medhjelper ved stiftelsen i England informert om at dette skyldtes en feil, men dette ble ikke vektlagt av lagmannsretten.

¹⁴⁸ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060046_en_49 CA 2006

¹⁴⁹ <http://www.companieshouse.gov.uk/about/pdf/gba2.pdf> . Informasjonsskriv om ”annual return” s 4

¹⁵⁰ LB-2007-107531

¹⁵¹ LB-2007-107531 lagmannsrettens bemerkninger

Dersom en ser på lagmannsrettens vurdering av ”dormant selskap” kan en trekke den slutning at det er de faktiske forhold i stiftelseslandet som er avgjørende. At selskapet er hvilende i utlandet bekrefter ytterligere at verneting og gjeldsbyrde skal ligge i filialen.

5.6 Ansvarsforhold for det utenlandske hovedforetaket

Det er på det rene at det mellom Companies House og Brønnøysundregisteret ikke forekommer automatisk overføring av data vedrørende slettede foretak¹⁵². Dersom dette blir iverksatt vil Brønnøysundregisteret få melding om at det utenlandske hovedforetaket er slettet. Det kan da fra de norske registrene sin side iverksettes tiltak ovenfor den utenlandske filialen, som ikke lenger er et selvstendig rettssubjekt. Brønnøysund opplyser samtidig at det i enkelte tilfeller har vært satt i gang enkeltstående tiltak for å sjekke NUF opp mot registeret i England. Det fremkommer også at Companies House ikke har registrert noe om NUF i sine registre slik at de ikke har grunnlag for å sende slike slettemeldinger til Norge.¹⁵³ Et prosjekt¹⁵⁴ er planlagt iverksatt i nær fremtid slik at tilgangen til de respektive registre blir bedre.

5.6.1 Hvem er ansvarlig for opprettet gjeld?

Problemstillingen er hvem som er ansvarlig for gjeld opptatt av norsk filial av et utenlandsk foretak drøftet etter norsk avtalerett.

¹⁵² E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

¹⁵³ E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

¹⁵⁴ E post fra Brønnøysundregisteret 1.8.2008 ref 200802768-2 arkivkode 49

I det tilfellet et NUF er basert på et utenlandsk foretak som er slettet, foreligger det ikke et gyldig foretak og dermed ingen filial. Gjeld skal dermed ikke kunne stiftes.

Er det utenlandske foretaket ”dormant” kan det utenlandske hovedforetaket, slik det er diskutert under punkt 5.5, likevel ha eiendeler. Fremstillingen i pkt 5.6.1 er begrenset til de tilfellene der selskapet er slettet og hvor det ”dormante” selskapet ikke har eiendeler.

Er gjeld allerede stiftet må det vurderes om filialen kan bli økonomisk ansvarlig.

Vurderingen vil bli foretatt på grunnlag av reglene i avtaleloven¹⁵⁵ (heretter avtl.) § 25.

Avtl. § 25 (1) sier:

”Den, som optræder som fuldmægtig for en anden, indestaar for, at han har fornøden fuldmagt. Godtgjør han ikke, at han det har, eller at retshandelen senere er blit godkjendt eller av andre grunde er bindende for den, paa hvis vegne den er foretat, skal han erstatte den skade, tredjemand lider ved, at retshandelen ikke kan gjøres gjældende mot den opgivne fuldmagtsgiver”.

Hvor et utenlandsk hovedforetak har en norsk filial, vil filialen opptre som fullmektig for hovedforetaket. Filialen binder hovedforetaket ved avtaler og stiftelse av gjeld, dette følger av at filialen ikke er et eget rettssubjekt. Så lenge det utenlandske hovedforetaket ikke er slettet i det utenlandske foretaksregisteret er fullmakten i orden.

Spørsmålet om det oppstår erstatningsplikt som følge av avtl. § 25 dukker opp der filialen oppretter avtaler på vegne av et ikke eksisterende utenlandsk hovedforetak.

Ansvar etter avtl. § 25 er objektivt, dette følger av ”at fullmektigen indestaar for at ham har den nødvendige fullmakt¹⁵⁶.” i avtl § 25 (1) 1 setning. At ansvaret er objektivt medfører ”at fullmektigen som utgangspunkt må betale erstatning, selv om han ikke var klar over at det var slike mangler ved fullmakten at medkontrahenten ikke vil vinne rett”¹⁵⁷. Dette innebærer at dersom filialen ikke er klar over at hovedforetaket er slettet så er den fortsatt erstatningsansvarlige ovenfor tredjemann. I teorien sies det at selve innholdet i avtl § 25

¹⁵⁵ Avtaleloven 31.5.1918 nr 4

¹⁵⁶ Jo Hov 2002, s 365, 5.avsnitt

¹⁵⁷ Jo Hov 2002, s 365, 3.avsnitt

begrenser det objektive ansvaret, slik at fullmektig der han ikke er klar over situasjonen sjelden må dekke tapet.¹⁵⁸

Det som kan kreves dekket er det som kreditoren taper ved ikke å kunne gå mot hovedforetaket jfr. avtl § 25 (1), det vil si ansvaret for den positive kontraktsinteressen¹⁵⁹. Den positive kontraktsinteressen ”innebærer at skadelidte stilles økonomisk som om han hadde fått riktig oppfyllelse¹⁶⁰”. Overført til vår problemstilling vil dette si at kreditoren ikke skal lide noe tap ved at det ikke kan mottas midler fra hovedforetaket. Ansvaret for betalingen blir overført til filialen. I enkelte tilfeller vil ikke filialen ha midler til dekning av kravet, spørsmålet blir da om kravet kan rettes mot de involverte i filialen.

Forutsetningen er at de som er oppført i det utenlandske foretaksregisteret er de samme som er oppført som i den norske filialen. Årsaken til dette er at det ikke bør være tvil om at de sitter inne med kunnskap om statusen til det utenlandske hovedforetaket. Dersom personene ikke er de samme, kan det være vanskelig å bevise at det forelå kunnskap om situasjonen i det utenlandske hovedforetaket.

Er tilfellet at det utenlandske hovedforetaket er slettet vil de som er registrert i det utenlandske foretaksregisteret bli meddelt dette. Ved årlig innsendelse av ”annual return” fra engelsk hovedforetak etter CA 2006 art 854 jfr. art 855 skal opplysninger om firmaet som foretaksadresse og styre jevnlig oppdateres. Årsaken til dette er blant annet å vite hvor post fra Companies House skal sendes.

Det følger av avtl § 25 (2) 1. setning at ”Denne regel kommer dog ikke til anvendelse, hvis tredjemand forstod eller burde ha forstaat, at den, som har foretat retshandelen, ikke hadde fornøden fuldmagt”. Dette betyr at der fordringshaveren har hatt kunnskap om situasjonen til det utenlandske hovedforetaket og fullmektigen av den grunn ikke kan handle på vegne av det, foregår handelen på egen risiko og erstatning kan ikke kreves etter avtl. § 25.

¹⁵⁸ Jo Hov 2002, s 366, 3. avsnitt

¹⁵⁹ Jo Hov 2002, s 366, 4. avsnitt

¹⁶⁰ Hagstrøm 2003 side 520

Det står også i avtl. § 25 (2) 2 setning at ” *Heller ikke kommer den til anvendelse, hvis den, som har foretat retshandelen, handlet i henhold til en fuldmagt, som var ugyldig eller uvirksom av en grund, han var uvidende om, og som tredjemand heller ikke kunde regne paa, at han kjendte til.*

Er fullmektigen uvitende om situasjonen i det utenlandske hovedforetaket kommer ikke bestemmelsen til anvendelse. Det må heller ikke være forventet at fullmektigen skulle ha slik kunnskap. Hvis fullmektigen var uvitende om forholdet eller det ikke kunne regnes med at han har slik kunnskap kan han fritas fra erstatningsansvaret.¹⁶¹

Er de samme personer registrert i det utenlandske foretaket og den norske filialen vil kunnskapskravet om den rettslige situasjonen i det utenlandske hovedforetaket være oppfylt.

Avtl. § 25 har ingen begrensning i hvem som etter bestemmelsen er fullmektig, hvilket innebærer at bestemmelsen også kan benyttes mot de involverte enkeltpersonene.

Dette påpeker viktigheten av at hvis det skal kreves erstatning av de involverte personene etter avtl. § 25, så er det viktig å påvise at de samme personer er registrert i filial og hovedforetak.

6 Rettstilstanden i Sverige.

Et land det kan dras veksler på er Sverige hva gjelder utforming av lovverk.

Sverige har Lag om utenländska filialer m.m 1992:160(heretter 1992:160)¹⁶², som har enkelte likhetstegn med vår foretaksregisterlov, som for eksempel hva som menes med næringsvirksomhet 1992:160 § 1 jfr. fregl § 2-1 (2).

¹⁶¹ Norsk lovkommentar til avtaleloven § 25 note 83 Hov Jo

¹⁶² <https://lagen.nu/1992:160>

I Sverige er filial definert i lovens § 4 (1) i 1992:160¹⁶³. Her fremgår det at:
”Filialbegrepet formuleras som ett avdelningskontor med självständig förvaltning, genom vilket ett näringsvirksamhet i landet. Det utländska företaget ska vara en juridisk person med filialen är ingen självständig juridisk person”. Definisjonen er i tråd med det som er vanlig forståelse av filialbegrepet i rådsdirektiv 2006/48/EF¹⁶⁴. Den svenske lovgivningen har dermed lovfestet det som vi har utviklet i rettspraksis¹⁶⁵ vedrørende at NUF ikke er et selvstendig rettssubjekt. Hva gjelder sletting av foretak er det satt opp retningslinjer i 1992:160 §§18-21. Her fremgår det av § 18 at filialen skal føres ut av registeret dersom de skal oppløses, går konkurs. Det samme gjelder dersom filialens virksomhet skal opphøre grunnet oppløsning i hjemlandet. Etter § 18(4) i lag 1992:160 er det også slik at selskapet skal føres ut av registeret om

*”vid försök til utmätning av företagets tillgångar i Sverige för fordran, som grundar sig på filialens verksamhet, borgenären inte fått full betalning och fordringen inte heller därefter har betalats”*¹⁶⁶

Med dette menes at dersom forsøk på beslaglegging av foretakets verdier i Sverige ikke har gitt fordringshaver dekning for hele beløpet, og differanse ikke er betalt, så er konsekvensen at selskapet skal føres ut av registeret. (min oversettelse) Dette gjelder kun de midler som kan føres tilbake til selskapets virksomhet i Sverige.

Denne bestemmelsen er interessant for Norge ved at den verner om fordringshavernes rett til dekning av deres krav, samt at den kan virke preventivt på useriøse stiftere av NUF.

¹⁶³ Svensk Karnov lagsamling lov 1992:60 § 2 Note 4

¹⁶⁴ <http://eur-lex.europa.eu>

¹⁶⁵ LB-2008-086236

¹⁶⁶ Lag(1992:160) om utländska filialer m.m § 18 (4)

7 Litteraturliste

Bøker, elektroniske dokumenter.

Andenæs, Mads Henry. *Konkurs*. 2 utgave. Oslo, 1999

Hagstrøm, Viggo og Aarbakke Magnus. *Obligasjonsrett*. 3 opplag Oslo, 2003

Hamre Inger og Stemshaug Helge. *EU- og EØS relevante tekster* 4. utgave Oslo, 2004

Hov, Jo. *Avtaleslutning og ugyldighet Kontraktsrett 1*. 3.utgave. Oslo 2002

Huser, Kristian. *Gjeldsforhandling og konkurs bind 2*. 1 utgave Bergen, 1988

Woxholt, Geir. *Selskapsrett*. 2 utgave. Oslo, 2007

Fossum, Erik. *Kommentar til enhetsregisterloven*. I: Norsk lovkommentar nettversjon (sitert 23.11.2008)

Hole, Øyvind. *Kommentar til foretaksregisterloven*. I. Norsk lovkommentar nettversjon (sitert 23.11.2008)

Hov, Jo. *Kommentar til avtaleloven*. I. Norsk lovkommentar nettversjon (sitert 23.11.2008)

Kildal, Tore S. *Kommentar til merverdiavgiftsloven*. I. Norsk lovkommentar nettversjon

(sitert 23.11.2008)

Wiker, Håvard. *Kommentar til konkursloven*. I. Norsk lovkommentar nettversjon
(sitert 23.11.2008)

Artikler:

Konkursrådets uttalelse nr 54- *Konkursbehandling av Norsk avdeling av utenlandsk foretak (NUF)* av 11.8.2008. <http://www.konkursradet.no/art/?id=756> (sitert 23.11.2008)

Johnsen, Lena. *Norsk Filial av Utenlandsk Foretak- NUF*. I. Nordisk tidsskrift for selskabsrett nr 2 i 2007 side 21-35

Johnsen, Lena. *Konkursbehandling av Norsk filial av Utenlandsk Foretak(NUF)*.I. Nordisk tidsskrift for selskabsrett nr 4 i 2007 side 52-63

Aarbakke, Magnus. *Registrering i foretaksregisteret og noe om registrering i selskapsrettslig betydning*. Tidsskrift for rettsvitenskap (TFR) 1988 s 71-107
(artikkel funnet på lovdata)

Lovgivning

Aksjelov 1957 Aksjeloven av 6.7.1957 nr 4 kap 16
(opphevet ved lov 21.6.1985 nr. 78)

asl. Lov om aksjeselskaper av 13.6.1997 nr.44

avtl. Lov om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer (Avtaleloven) av 31.5.1918 nr. 4

concurslov	Lov om Concurs og Concursboers behandling 6.6.1863 (opphevet ved lov 8.6.1984 nr 58)
deknsl.	Lov om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) av 8.6.1984 nr. 59
enhregl.	Lov om Enhetsregister av 3.6.1994 nr. 15
EØS loven	Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomisk samarbeidsområde av 27.11.1992 nr. 109
firmaloven	Lov om handelsregistre, firma og prokura av 17.5.1890 nr 6 (Opphevet ved lov 21.6.1985 nr 78)
fregl.	Lov om registrering av foretak (foretaksregisterloven) av 21.6.1985 nr. 78
ftnavnl.	Lov om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn (foretaksnavneloven) av 21.6.1985 nr. 79
kksl.	Lov om gjeldsforhandling og konkurs(konkursloven) av 8.6.1984 nr. 58
Luganoloven	Luganoloven 8.1.1993 nr. 21

mval.	Lov om merverdiavgift av 19.6.1994 nr. 66
rskl.	Lov om årsregnskap m.v av 17.7.1998 nr. 56 (regnskapsloven)
sel.	Lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (Selskapsloven) av 21.6.1985 nr. 83
Nordisk konkurskonvensjon	Konvensjonen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om konkurs av 7.11.1933
EUs konkursforordning	Council Regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings
Roma traktaten	25 mars 1957
EP/Rdir 2006/48/EF	Europa-parlamentets og rådets direktiv 2006/48 af 14.6.2006. Om adgang til at optage og udøve virksomhed som kreditinstitut(omarbejdning)

Lag om utenländska filialer m.v 1992:160 (Sverige)

<https://www.lagen.nu/1992:160>

Companies Act 2006 Chapter 46

http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2006/pdf/ukpga_20060046_en.pdf

52/158. Model Law on Cross-Border Insolvency of the United Nations Commission
On International Trade Law

UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency

http://www.uncitral.org//uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model.html

Forskrifter

Forskrift om konkursregisteret og kunngjøringer etter konkursloven av 23.8.1993 nr. 824

Forskrift om registrering av juridiske personer m.m i enhetsregisteret av 9.2 1995 nr.114

Forskrift(nr 71) om registrering av utenlandske næringsdrivende ved representant m.v av
31.3.1977 nr 4933

Forskrift til utfylling og gjennomføring m.v av regnskapsloven av 7.9.2006 nr 1062

Forarbeider

Ot.prp.nr.50(1985-1985) A) Lov om registrering av foretak B) Lov om enerett til firma
og andre forretningskjennetegn C) Lov om Prokura
(inkludert delutredning til nevnte ot.prp.nr 50 (1984-85))

Ot.prp.nr. 11 (1993-1994) Enhetsregisteret

Ot.prp.nr.15 (2003-2004) Årsregnskap m.v(regnskapsloven) endringslov

NOU 1972:20 Gjeldsforhandling og konkurs

NOU 2001:32 Bind B Rett på sak

Dommer

Rt.1988 s.1110

Rt.1993.s 218

Rt.2006. s 361

HR. 2007-2084 U

RG 2005-826 (Frostating)

LB- 1999-154

LB-2007-107531

LB-2008-86236

LB-2008-93629

LH-2003-319

EF domstolen

Sak C-212/97 Centros mot Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Sml. 1999 s. I-01459

Utenlandske og norske nettdokumenter

”Dormant Companies” GBA 10 av mai 2008

<http://www.companieshouse.gov.uk/about/pdf/gba10.pdf>

”Annual return” GBA2 oktober 2008

<http://www.companieshouse.gov.uk/about/pdf/gba2.pdf>

Informasjon fra Treasury Solicitors department.

www.bonavacantia.gov.uk

Årsmelding Brønnøysundregisteret 2007

http://www.brreg.no/organisasjon/2007/br_aarsmelding2007pdf.

Pressemelding fra Brønnøysundregisteret 29.11.2006

www.brreg.no/presse/pressemeldinger/2006/11/100nuf.html

Saksbehandlingstider Brønnøysundregisteret

www.brreg.no/saksbehandlingstider

E post fra underdirektør Øyvind Vågan og førstekonsulent Lars Eliassen

Arkiv kode 200802768-2 arkiv kode 49 av 1.8.2008

Arkivkode 200804319-2 av 4.11.2008

Se <http://www.ub.uio.no/ujur/henvisninger/>

8 Lister over tabeller og figurer m v

Se <http://www.ub.uio.no/ujur/henvisninger/>